

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44119
VOL. LXXVIII NOVEMBER – LAPKRIČIO 11., 1993 Nr. 43

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

SUNKUS KELIAS Į TĖVYNĘ

Ši aktualų straipsnį mums, kurie norime atstatyti Lietuvos pilietybę, "Lietuvos Aidas" paskelbė š.m. spalio 26 d. Jame išdėstyta ką reikia tuoj padaryti, kad pilietybės atstatymas nebūtų stabdomas ir teisiniais ir administraciniais neaiškumais. Jį čia ir perspausdiname. **Red.**

Tėvynės sąjungos memorandumas dėl Lietuvos pilietybės klausimų.

1991 m. gruodžio 5 d. priimtas Lietuvos Respublikos Pilietybės įstatymas ligi šiol nėra tinkamai įgyvendinamas. Be to, jame yra neaiškumų, o Vyriausybės aktai bei įstatymo įgyvendinimo taisyklės tuos neaiškumus dar padidino. Todėl daug kitose šalyse gyvenančių lietuvių, turinčių Lietuvos pilietybės teisę, susiduria su įvairiais sunkumais, kuriuos dažnai dar padidina valdininkų nepaslaugumas, prasta įstaigų veikla.

Įstatymo 17 straipsnyje aiškiai nurodyta, jog visi lietuvių kilmės asmenys, gyvenantys kitose valstybėse, turi teisę į Lietuvos pilietybę ir gali gauti atitinkamą šios teisės patvirtinimo dokumentą. Su tokiu dokumentu jie vyksta į Lietuvą ir iš Lietuvos be vizų ir gyvena čia nevaržomi Imigracijos įstatymo reikalavimų.

Ši teisė ligi pastarojo meto pažeidžiama, įstatymo nesilaikoma, neteisėtai reikalaujama vizų ir mokesčio už jas, nors Vyriausybės 1992 m. kovo 39 d. nutarime buvo numatyta išduoti teisės į Lietuvos pilietybę išsaugojimo pažymėjimus. Tačiau daugybė asmenų, turinčių Lietuvos pilietybės teisę, ligi šiol neturi atitinkamo dokumento, kuris atstotų neterminuotą vizą. Ši asmenų kategorija (turintys teisę į pilietybę, tačiau dėl kurių nors priežasčių atidedantys jos įgyvendinimą arba dar nespėję, dažnai ne dėl savo kaltės, to padaryti) – apskritai pamiršta ir net neminima 1993 m. rugpjūčio 23 d. Vyriausybės priimtose "Lietuvos Respublikos piliečių dokumentų rengimo ir nagrinėjimo taisyklėse".

Keblumų žmonėms susivokti sudaro tai, kad painiojamos penkios skirtingos (1) pilietybės suteikimo –

gavimo, (2) pilietybės teisės pripažinimo, (3) tos teisės įgyvendinimo, (4) pilietybės atstatymo bei (5) jos grąžinimo sąvokos ir procedūros. Atitinkamai – ir asmenų kategorija. Trečioji yra platesnė (buvę lietuvių kilmės piliečiai), iš to – neaiškumai. Antroji, kaip minėta, egzistuoja tik įstatyme, ir be pažymėjimo niekas negali ja pasinaudoti; ketvirtoji numato lengvatą lietuvių kilmės asmenims (jiems nebūtina nuolat gyventi Lietuvoje ir atsisakyti kitos valstybės pilietybės), bet ši sąvoka ir kilmę įrodantys dokumentai vėlgi neapibrėžiami. Taigi lengvatoje – naujas apsunkinimas, galimas biurokratinis varginimas. Paprasčiau būtų teikti šią lengvatą visiems lietuviams, pasitraukusiems arba ištremtiems iš Lietuvos 1940 06 15 – 1990 03 11 laikotarpiu, ir jų vaikams, kurie save taip suvokia, identifikuoja, pasisako esą lietuviai pilietybės atstatymo pareiškime. Apsisprendimas ir noras suartėti su Tėvyne turėtų būti svarbesni už kilmės įrodinėjimus arba ginčijimus.

Penktoji kategorija ir Lietuvos pilietybės grąžinimas jos atsisakiusiems turėtų būti labiau diferencijuoti, apibrėžti, nesupainioti su ketvirtąja – pilietybės atstatančių užsienio lietuvių – kategorija.

Ši kategorija ir pilietybės atstatymo sąlygos apibūdinamos įstatymo 18 straipsnio trečiojoje dalyje. Jos naują redakciją, kuri praplečia pilietybę atstatančių asmenų ratą ir palengvina procedūrą, 1993 m. rugsėjo 14 d. pateikė Seimo narys

(Nukelta į 2 psl.)

Vilniaus žurnalistų surengtame protesto mitinge buvo daug tokių plakatų, kurie kaltino vyriausybę partiją už tai, kad nesuvaldo mafijinių saugumiečių, nes patys dalyvauja tuose nusikaltimuose darbuose.

"Lietuvos Aido" nuotr.

BALTIJOS ŠALYS STIPRINA POLITINĘ SAJUNGĄ

Sekmadienį Taline pasibaigusioje Baltijos asamblėjoje Lietuvos, Latvijos ir Estijos parlamentinės delegacijos nutarė įkurti Baltijos Tarybą. Ji veiks remdamasi Baltijos asamblėja ir Baltijos valstybių Ministrų Taryba, kuri taip pat kuriama.

Seimo pirmininko pavaduotojas Egidijus Bičkauskas Baltijos Tarybos įkūrimą pavadino vienu reikšmingiausių Lietuvos, Latvijos ir Estijos politinio gyvenimo įvykių po nepriklausomybės atkūrimo. Padaryta tai, ką reikėjo padaryti dar

prieš 1940 metus, pasakė jis spaudos konferencijoje. Bičkauskas tikisi, kad Ministrų Taryba pradės funkcionuoti pavasarį. Jos nuostatų projektus pateiks vyriausybės, kurios taip pat pritarė šio organo įkūrimui. Bet jau dabar sutarta dėl Baltijos Tarybos Generalinio sekretoriaus institucijos. Jos būstinė, tikriausiai, bus Rygoje. Taip pat Rygoje reziduos ir Baltijos asamblėjos sekretoriatas. Jo vadovas kol kas bus Latvijos atstovas.

VOKIETIJOS PREZIDENTO DĖMESYS LIETUVAI

Kaip jau buvo pranešta, dviejų dienų oficialiu vizitu Lietuvoje viešėjo Vokietijos Prezidentas Richardas von Waiczekeris. Jis sakė, kad Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas Vokietijoje buvo

sutiktas su dideliu susijaudinimu. Per oficialius susitikimus ir bendraudamas su Vilniaus universiteto senato nariais, kultūros ir meno darbuotojais, Prezidentas ne kartą pabrėžė Vokietijos ir

Lietuvos kultūrinio bendradarbiavimo reikšmę.

Tačiau tiesioginio atsakymo į Lietuvai šiuo metu bene labiausiai rūpimą klausimą – ar Vokietija atlygins nacių padarytą žalą – atsakymo Prezidentas nedavė. Jis sakė suvokiąs tos žalos mastą ir stengsis ją atlyginti humanitarine pagalba. Nepažadėjo Prezidentas ir įvažiavimo Lietuvos piliečiams į Vokietiją be vizų.

Atsakydamas į klausimą, koks Vokietijos požiūris į Karaliaučiaus srities demilitarizavimą, VFR Prezidentas pažymėjo, jog karinių jėgų koncentracija ten neturi perspektyvos.

NOVELĖS KONKURSO LAIMĖTOJAI

"Dirvos" novelės konkurso juri komisija – Julija Švabaitė – Gylienė, pirm., Genovaitė Modestienė, sekr. ir Juozas Žygas, spalio 26 d., aptarusi ir išnagrinėjusi visas atsiųstas noveles (7), vienbalsiai nutarė: Pirmąją premiją skirti "Kąsnis juodai dienai" (K. Paberžis) ir antrąją "Nepažįstamų vaiduoklių žaidimai" (Haris).

Atidarius laimėtojų vokus paaiškėjo: pirmosios premijos laimėtojas yra Kazys Simanonis iš Viekšnių, o antrosios Haroldas Paulius Subačius – taip pat iš Lietuvos studentas, dabar studijuojanti. Chicagoje.

Kol kas apie juos platesnių žinių neturime.

Vokietijos Prezidentas Richardas von Waiczekeris kalbasi su Vilniaus universiteto studentėmis apie mokslą ir ateities planus.

"Lietuvos Aido" nuotr.

Girdėta iš Vilniaus

• **SKRIAUDA UŽSIENIO LIETUVIAMS BUS ATITAISYTA.** Pilietybės įstatymo pataisa, leidžianti atstatyti Lietuvos Respublikos pilietybę išeivijos lietuviams, ne tikta panaikintų didelę jiems padarytą skriaudą, bet ir padėtų pritraukti į Lietuvą nemažai kapitalo, pareiškė Seimo komitetų pirmininkai Kazys Bobelis ir Mindaugas Stakvilevičius. Jie sakė esą beveik tikri, kad Seimas artimiausiu metu priims tokią pataisą.

Pataisos projektai pateikti Seimui paskutinį spalio antradienį. Jau įvyko pirmasis svarstymas. Vienas jų, parengtas Seimo žmogaus ir piliečių teisių bei tautybių reikalų komiteto, teigia: "Lietuvių kilmės asmenys, turėję Lietuvos respublikos pilietybę ir nuo 1940 m. birželio 15 d. iki 1990 m. kovo 11 d. pasitraukę iš Lietuvos, gyvenantys kitose valstybėse ir jų vaikai, Lietuvos respublikos pilietybę atstato, raštu pareiškę Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai ar Lietuvos Respublikos diplomatinėms įstaigoms užsienyje, kad jie yra Lietuvos Respublikos piliečiai, ir pateikia tai patvirtinančius įrodymus". Pataisos projektai bus svarstomi šį mėnesį.

Seimo komitetų vadovai spaudos konferencijoje apgailestavo, kad tokia pilietybės įstatymo pataisa Seimas pavasarį atmetė. Prieš ją tada balsavo dešinėsios partijos, išskyrus tautininkų, ir socialdemokratai. Dabartinė Seimo opozicija pakeitė savo nusistatymą.

• **KAIP BALTIJOS ŠALIŲ GYVENTOJAI PASITIKI PREZIDENTAIS.** Įtakinga sociologinių tyrimų organizacija "Baltijos tyrimai", į kurią įeina Lietuvos, Latvijos ir Estijos mokslininkai, paskelbė rugsėjo mėnesį darytos apklausos apie pasitikėjimą šių šalių Prezidentais rezultatus. Aukščiausią reitingą turi Algirdas Brazauskas ir Latvijos prezidentas Guntis Ulmanis. Jais pasitiki po 63 procentus apklaustųjų. Tačiau Ulmaniu nepasitiki tik 8 procentai, o Brazausku – 28. Estijos Prezidentas Lenartas Meris turi beveik po lygiai šalininkų ir priešininkų. Juo pasitiki 45 procentai respondentų, nepasitiki 39.

• **ADMINISTRACINĖ–TERITORINĖ REFORMA: 10 APSKRIČIŲ CENTRŲ IR 48 VALSČIAI?** Lietuvoje vėl bus atkurtos apskritys ir valsčiai. Administracinės–teritorinės reformos darbo grupė, vadovaujama Klaipėdos universiteto rektoriaus profesorius Stasio Vaitekūno, pateikė projektą, pagal kurį numatoma sudaryti 10 apskričių. Su juo iš esmės sutinka vyriausybė, Prezidenti patarėjai bei Seimo Savivaldybių komiteto nariai.

Siūlomų apskričių dešimtukas atrodo taip:

VILNIAUS apskritis, į ją įeity dabartiniai Vilniaus, Šalčininkų, Trakų, Širvintų, Ukmergės ir Švenčionių rajonai. KAUNO apskritis, jungianti Kauno, Jonavos, Kėdainių, Raseinių, Kaišiadorių ir Prienų rajonus. KLAIPĖDOS apskritis – Klaipėdos, Skuodo, Kretingos ir Šilutės rajonai bei Neringa. ŠIAULIŲ apskritis – Šiaulių, Akmenės, Joniškio, Pakruojo, Radviliškio ir Kelmės rajonai. PANEVŽIO apskritis – Panevėžio, Pasvalio, Biržų, Kupiškio ir Rokiškio rajonai. MARIJAMPOLĖS apskritis – Marijampolės, Vilkiškių ir Šakių rajonai. ALYTAUS apskritis – Alytaus, Lazdijų ir Varėnos rajonai. TELŠIŲ apskritis – Telšių, Plungės ir Mažeikių rajonai. TAURAGĖS apskritis – Tauragės, Šilalės ir Jurbarko rajonai. UTENOS apskritis – Utenos, Anykščių, Molėtų, Zarasų ir Ignalinos rajonai.

Dabartiniai rajonų centrai taptų valsčių centrais, prie jų dar prisidėtų Palanga, Neringa, Druskininkai ir Birštonas.

• **LIETUVOS IR BALTARUSIJOS PREMJErai SUSITARĖ DĖL VALSTYBINĖS SIENOS.** Tarp Lietuvos ir Baltarusijos neliko jokių problemų dėl valstybinės sienos. Vienintelis likęs ginčytinas sienos taškas buvo Adukiškio geležinkelio stotis (geležinkelio linijoje, vedančioje iš Vilniaus į Vitebską) ir jai priklausanti 5,6 hektaro teritorija. Ji nuo šiol priklausys Lietuvos Respublikai. Baltarusijai savo ruožtu 99 metams išnuomota "Belorusų" sanatorija Druskininkuose, jai priklausiusi nuosavybės teise, kol Lietuva buvo ESRS sudėtyje.

Šitaip susitarė Lietuvos ir Baltarusijos vyriausybinių delegacijų, vadovaujamos Ministrų pirmininkų Adolfo Šleževičiaus ir Viačeslavo Kebičiaus per darbo susitikimą Vilniuje.

Baltarusijos delegacija palankiai sutiko Lietuvos sprendimą atidėti Baltarusijos gyventojams vizų režimo įsigaliojimo terminą iki sausio pirmos dienos. Visų kitų buvusių sovietų respublikų piliečiams toks režimas įvestas nuo šio pirmadienio.

Premjerai susitarė, kad Lietuva sudarys sąlygas atidaryti Baltarusijos atstovybę Klaipėdos uoste. Baltarusija pasiūlė savo investicijų plečiant šį uostą, ją domina galimybės per Lietuvą išeiti į Baltijos jūrą. Planuojama taip pat pasikeisti prekybos atstovybėmis.

Per susitikimą susitarėta dėl Baltarusijos skolos Lietuvai – apie 10 milijonų JAV dolerių – už tiekiamą elektros energiją. Negaudama pinigų maždaug nuo gegužės mėnesio už jos eksportą, Lietuva buvo sustabdžius jos tiekimą į Baltarusiją. Baltarusijos Ministras Pirmininkas pažadėjo per vieną mėnesį grąžinti susikaupusią skolą, dalį jos sumokant rubliais, o dalį JAV doleriais.

ELTA (B.B.)

1993 m. L. Fondo taryba posėdžiauja. Iš kairės – Antanas Juodvalkis, dr. Antanas Razma, Marija Remienė, Alė Steponavičienė, dr. Ferdinandas Kaunas, Vytenis Kірvelaitis, Daina Kojelytė ir kiti.

SUNKUS KELIAS Į TĖVYNĘ

(Atkelta iš 1 psl.)

V. Landsbergis, ir Tėvynės sąjunga remia šį pasiūlymą Lietuvos Seimui:

"(Pilietybę atstato) Lietuviai, turėję Lietuvos Respublikos pilietybę arba teisę į ją ir nuo 1940 m. birželio 15 d. iki 1990 m. kovo 11 d. pasitraukę arba išstremti ir gyvenantys kitose valstybėse, bei jų vaikai, raštu pareiškę Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai arba Lietuvos Respublikos diplomatinėms įstaigoms užsienyje, kad jie yra lietuviai, ir pateikę savo arba savo tėvų Lietuvos pilietybę patvirtinančius dokumentus. Jų atžvilgiu netaikomos šio straipsnio pirmosios dalies ir Pilietybės įstatymo 1 straipsnio pirmosios dalies išlygos".

Minėtose Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 23 d. taisyklėse smulkiai reglamentuojami – pagal 1993 m. birželio 8 d. Seimo nutarimą – požymiai, įrodantys, kad norintis gauti Lietuvos pilietybę tikrai nuolat gyve-

na Lietuvoje. Čia itin gausu prieštaravimų ir keistų klūčių – ypač asmeniui, juo labiau lietuviui, norinčiam grįžti į Lietuvą ir joje įsikurti.

Teisės į pilietybės išsaugojimą pažymėjimui gauti asmuo turi pateikti penkis dokumentus, nors trys reikalaujamieji atspindi tris įstatymo numatytus atvejus ir aišku, kad reiktų tik vieno iš jų.

Visa tai būtina skubiai peržiūrėti palankumo ir palengvinimo, o ne apsunkinimo požiūriu.

Kartu Tėvynės sąjunga ragina Lietuvos Vyriausybę greičiau rengti ir siųsti pasus užsienyje gyvenantiems piliečiams, kurių daugelis yra senyvo amžiaus, ir visiškai atsakyti muitų mokesčio dovanų siuntiniams į Lietuvą.

Tėvynės sąjungos politinė taryba: V. Landsbergis, A. Katkus, M. Laurinkus, A. Stasiškis, G. Vagnorius. 1993 m. spalio 18 d.

VYTAUTO LANDSBERGIO ATSAKYMAI

Į "BALTIC NEWS" KORESPONDENTĖS KLAUSIMUS

Kl. Ar reikalinga į Lietuvos Respublikos Konstituciją įrašyti, kad lietuviai, nepriklausomai nuo savo gyvenamosios vietos yra neatskiriama lietuvių tautos dalis ir turi teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę, kad Lietuvos valstybė rūpinasi savo užsienio tautiečių švietimu?

Ats. Kas reikalinga dėl neatskiriamos tautos dalies, pasakyta jau Pilietybės įstatyme: kiekvienas lietuvis arba lietuvių kilmės asmuo turi teisę į Lietuvos pilietybę, todėl gali atvykti į Lietuvą be vizos ir gyventi joje čia ne pagal imigracijos įstatymą. Taigi jis traktuojamas kaip grįžęs namo, į Tėvynę. Gaila, kad valdinin-

kai ligi šiol nelabai vykdė tą įstatymą. Dabar pateikėme pataisą, kad ir Lietuvos pilietybės gavimas išeivių vaikams lietuviams būtų tvarkomas kaip pilietybės atstatymas pagal išsaugotą teisę. Švietimo pagalba tautiečiams užsienyje Lietuvos valstybė turi rūpintis ir be naujų referendumų, tai savaime suprantama pareiga.

Kl. Ar Jūsų Sąjunga yra už tai, kad kuo daugiau užsienio tautiečių grįžtų gyventi ir verstis į Lietuvą? Jeigu už, tai kokius įstatymus ir poįstatyminių aktų paketą siūlytumėte priimti?

Ats. Be abejo, taip. Kiek įstengdamas, ir pats nuolat raginau, kviečiau į Lietuvą. Įstatymus reikia

tiesiog vykdyti, neprasimanant biurokratių kliūčių – tai liečia jau kai kuriuos poįstatyminius Vyriausybės aktus, ir apie tai kalbama Tėvynės Sąjungos 1993 m. spalio 18 d. memorandume. Jame paskelbta ir mano pataisa dėl pilietybės atstatymo užsienio lietuviams, kurią pateikiau Seimui šios sesijos pradžioje. Iš įstatymų dar reiktų idėmiai peržiūrėti turto grąžinimo įstatymą.

Kl. Jūsų nuomonė dvigubos pilietybės klausimu.

Ats. Jokių būdu negalime vartoti tokios formuluo-tės, nes tada mums tuoj pri-mes analogiškai dvigubus Rusijos ir Lietuvos ar panašius piliečius, dar panorės juos "ginti". Kas kita, kad lietuviams, kurių vienintelė kilmės žemė yra Lietuva, taikėme ir dabar dar siūlo-me praplėsti tam tikrų leng-vatų. Jie – 1918-1940 m. Lietuvos piliečiai ir piliečių vaikai (kai kas siūlo jau ir vaikaičius) – turėtų atstatyti turėtą Lietuvos pilietybę be didesnių apsunkinimų...

Kl. Ar reikėtų įstatymą "Dėl Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės į išlikusį nekilnojamą turtą atstatymo tvarka ir sąlygos" papildyti straipsniu, leidžiančiu grąžinti nekilnojamą turtą Lietuvos Respublikos piliečiams, nuolatos negyvenantiems Lietuvoje? Kokias šio įstatymo pataisas siūlytų Jūsų Sąjunga?

Ats. "Nuolatinio gyvenimo" nuostata yra užsilikusi iš sovietinių laikų. Ji svarbi, tiesa, nepiliečių, o vis dėlto nuolatinį Lietuvos gyventojų atžvilgiu, apibrėžia jų statusą ir teises, tačiau netaikytina piliečiams. Gali žmogus gyventi pusmetį Lietuvoje, kitą pusmetį užsieniubse, ir čia svarbu tik piliečio pareigų atlikimas – mokesčiai, kitos prievolės. Tegu turi ir turto, ir su juo susijusių prievolių.

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVA TEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: BALYS GAIDŽIONAS

DIRVA (USPS 157580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-1091

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.
• Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. •
Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents. Air mail overseas \$100.00 yr.
Prenumerata metams \$30.00, pusel metų \$17.00 • Oro paštu į užsienį
metams \$100.00 pusel metų \$55.00 • Atskiuro numerio kaina 65 centų • Straipsniai
pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos
nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant – Už skelbimų
turinį ir kalbą redakcija neatsako.

Šimtmečio sukaktis –

BEVEIK UŽMIRŠTOMS KRAŽIŲ ŽUDYNĖMS

Juozas Žygas

Šiomet lapkričio 22-23 d. suėjo, beveik nepaminėtas, šimtmetis nuo Kražių skerdynių. Mano rašiniai iki patenka į skaitytojų rankas, jau yra 2-3 savaitės. Vistik rašau "beveik nepaminėtas", kadangi įvairūs minėjimai ir renginiai, per naktį neatsiranda. O tokį įvykį, vistiek reikėjo deramai paminti. Jau esu praeityje minėjęs, kad išeivijoje jaučiamas nuosmūkis, kadangi nėra diriguojančios rankos. O Lietuvoje, sunku tikėtis, kad dabartinė vyriausybė išdrįstų tokią sukaktį, valstybiniu mastu minėti. Jeigu nėra paraginimo iš viršaus – tai niekas ir nevyksta.

Kuomet aukščiausioje poste yra kalbama, apie "naujus baltus puslapius" Lietuvos – Rusijos santykiuose, labai jau netiktų, juos kraujo dėmėmis atžymėti. Be to, kitakalbiai, kurie yra dabartinės vyriausybės rūpestis, galėtų dėlto užsigauti, tad kam senas skriaudas minėti! Todėl, kam knaisiotis po praeitį. Taip besiknaisiojant, gali užėti noras ir į KGB bylas, jeigu jos dar nesunaikintos, pasižiūrėti. Kam to reikia! Kam reikia skausmą savyje nešioti ir apie jį kalbėti? Nes yra žinoma, kad skausmas gali į neapykantą pavirsti. O tai jau būtų negerai – gali geriems kaimyniniams santykiams pakenkti. Tad ir bandoma, viską užtušuoti ir paslėpti. Tokiu būdu ir okupacija jau nebėra minėtina. Brazauskas pavyzdį jau davė, pavadindamas: "Perijodas, kuomet buvome Sovietų sąjungos sudėtyje".

Kadangi kiti galbūt neminės, tad turime sugrįžti į tuos laikus, kuomet žemaičiai krauju, savo bažnyčią gynė. Tame jų pasipriešinime galime įžiūrėti ir tautinio atgimimo pradžią. Juk

tai buvo jau dešimtmečiui praėjus, po "Aušros" pirmojo numerio pasirodymo. Šiaip ar taip, Kražiai davė pradžią lietuvių aktyviam pasipriešinimui. Jeigu iki to momento buvo kovojama tik už lietuvišką žodį, tai dabar jau buvo pradėta kovoti už savo teises ir jų reikalauti.

Apie caro vyriausybės norą bažnyčią uždaryti, kražiečiai žinojo iš anksto. Gubernatoriui ir pačiam carui buvo pasiūsta daugybė prašymų, bet atsakymų nebuvo gauta. Tad buvo apsi-prasta su mintimi, savo šventovę ginti. Tuomet jau buvo ir pogrindžio spauda, kuri įsijungė į kovą prieš administraciją. "Žemaičių ir Lietuvos apžvalga" taip rašė: "Apskelbiu jums, Lietuvei ir žemaiczei, idant isz laiko zinodami, galėtumite pasisaugoti. Susirinkite į tą vietą isz visų Lietuvos kampų ir užkampių ir laukite tai valandai ateinant, o atbrazdėjus maskoliams stovėkite tvirtai, isz savo kunų padarykite sieną, per kurią bedievei negalėtų įsilaužti, o jeigu reiktų galvą padėti, tai už tikėjimą ir tėvynę, ar begali būti geresnis smertis už ką?"

Kaip matome, panašus scenarijus pasikartojo ir sausio 13-tąją kuomet lietuviai žuvo, bet nesitraukė. Ir vienu ir kitu atveju, sukilo Rusijos ir pasaulio viešoji nuomonė. Toks caro vyriausybės elgesys, buvo visuotinai pasmerktas.

Kražiečius nemokamai ginti stojo, geriausi Rusijos advokatai. Caro valdžia nusigando, nes pajuto, kad jų kėdės braška. Lietuviai tos sukeltos bangos padrasinti, daugiau malonių nebeprašė, bet pradėjo kelti reikalavimus.

Iškilo pirmieji autonomijos reikalavimai, kražiečiai

ANTILITUANIZMO MANIFESTACIJA VILNIUJE

Antanas Dundzila

Jau 1991 m. DIRVOJE rašiau, kad mums reikia naujo žodžio. Reikia "antilituanizmo" sąvokos, angliškai – "antilithuanic". Plečiant šią sąvoką Latvijai ir Estijai, galėtų būti ir "antibaltic" žodis. Šis žodis reikštų bet ką, kas atrodytų prieš tų tautų ar žmonių interesus.

Tiek amerikiečių spaudoje tiek televizijoje neretai sutinkame, ypač juodosios rasės ir žydų visuomenės atstovų, pareiškimus, kurie nuskamba kaip koks viešas kaltinimas visiems, kurie tik nepritaria tos visuomenės dalies norams. Jų komentatoriai sako, kad toks ar toks elgesys, pasakymas, laikysena, straipsnis ar knyga yra "rasistinio" arba "antisemitinio" pobūdžio. Angliškai sakoma "racist" arba "antisemitic". Šie terminai yra taip paplitę ir tokie efektingi, kad aš nelinkiu niekam, kad ir paprastame pokalbyje, gauti rasisto ar antisemito etiketę. Leksikoje šie du terminai neturi sau lygių: angliškąjį antinazi, anticomunist, unamerican, antiabortion, anticlerical, antichristian ir kiti panašūs savo svoriu neprilygsta rasizmui ir antisemitizmui.

Gi antilituanizmo, antibaltizmo terminų nėra. Vardan lygybės, jie privalėtų egzistuoti. Juk ir lietuviai ir latviai ir estai ne tik yra, bet ir buvo įvairiose gyvenimo aplinkybėse nio-kiojami, terorizuojami, kalinami, jodomi ir žeminami.

1994 liepos 6 – 10 d.d. Vilniuje ruošiamas simpoziumas, pavadintas "Lietuvių ir žydų santykiai pirmoje XX-o amžiaus pusėje." Šiuo metu dar neaišku, kas simpoziumą rengia, kieno pinigais, iš kur ši iniciatyva. Nepatikrintomis žiniomis, rengėjų tarpe figuruoja ir Lietuvos Mokslų akademijos Istorijos institutas. Tačiau jo programa jau numatyta.

Konferencijoje bus skaitomi referatai tokiomis temomis:

veltui nežuvo. Jų auka prisidėjo prie to, kad po dešimtmečio Rusijos miestuose, liejosi kraujas ir nusi-gandusi caro valdžia, žadėjo įvairias nuolaidas. Nors Lietuva autonomijos dar negavo, bet buvo atgauta spauda ir, palyginti, plačios teisės lietuvių kalbai ir veiklai. Tad kražiečių kraujas – nebuvo veltui pralietas!

"Holokaustas Lietuvoje, istorinė perspektyva."

"Kaltinimai, neigimai ir revizionizmas: populiaroji istorija, politika ir holokaustas Lietuvoje."

"Holokaustas Lietuvoje ir kolektyvinės atsakomybės problema."

"Holokausto pradžia Lietuvoje."

"Holokausto Kaune pirmosiomis nacių okupacijos dienomis istorinis įvertinimas."

"Lietuvos žydų sunaikinimas II-jo Pasaulinio karo metu."

"Antisemitizmas lietuvių aktyvistų fronto ideologijoje."

"Žydai sovietinės Lietuvos valdžioje 1940 – 1941."

"Ambrazevičiaus vyriausybė ir žydai."

Čia visų paskaitų pavadinimų nesuminėsim, bet, žinant bendrą žydų nusistatymą lietuvių atžvilgiu bei kai kurių paskaitininkų skelbtus darbus, jų pavadinimai grąšina antilituanizmu. Taip pat paminėtina, kad tokios konferencijos paskaitos nukreips dėmesį nuo sovietų bei sovietinių kolaborantų nusikalstamo pobūdžio darbų dokumentavimo.

Gerbiant žodžio laisvę ir tiesos vertę, jokia būdu negalima oponuoti šių, kaip ir beveik jokių kitų, temų nagrinėjimui. Gerbiant tas laisves, tad negalima priešintis diskusijoms apie abortus, kriminalinius nusikaltimus, narkotikus, sovietų bei nacių terorą, komunizmo padarytą žalą, LDDP ideologines bei materialines šaknis sovietiniame komunizme ir t.t. Tačiau, pamąčius šio simpoziumo tematiką ir paskaitų pavadinimus, negalima nestatyti kai kurių klausimų. Štai, žiupsnelis jų:

Šiais laikais nepaprastai vargstančioje, bet bandančioje atsikurti Lietuvoje, argi taip jau neatidėliotinai svarbi ši problema pačiai Lietuvai, Izraeliui ar mūsų išeivijai? Kodėl gi tada nešiimama gvildinti, visiškai neištirtos, sovietų vadų ir kolaborantų slėptos lietuvių tautos naikimo istorijos? Kuo Lietuvai ypatingesni ar svarbesni lietuvių – žydų santykiai už lietuvių – lenkų? Jei į šiuos klausimus tinkamo atsakymo nėra, tai pagrįstai galima įtarti, jog čia slypi tendencingas antilituanizmas ir nieko kito.

Kodėl kaupiamas dėmesys tik į antisemitizmą, į žydų kilmės žmonių holokaust-

tą, paliekant nuošalyje antilituanizmą ar, dar geriau, iš vis žmogaus teisių bei gyvybių tragišką likimą okupuotoje Lietuvoje?

Keliose temose užsiminus žydų padėtį sovietų okupacijos metu, paskaitų pavadinimuose nieko nerandame apie lietuvių padėtį tos pačios okupacijos laiku. Ar tai ne antilituanizmo bruožas?

Lietuva II-jo pasaulinio karo metu turėjo du priešus: nacius ir sovietus. Organizuota lietuvių rezistencija veikė ir prieš vokiečius ir prieš sovietus. Tačiau žydų kilmės žmonės nedalyvavo Lietuvos piliečių sukurtoje rezistencijoje, ypač prieš sovietus. Lietuvių rezistencijoje nežinome nė vienos žydiškos pavardės, o tai yra gana ryški solidarumo gyvenamajam kraštui, Lietuvos pilietinės atsakomybės stoka. Matyti Lietuvos nepriklausomybės okupacijų metais žydų kilmės asmenims nerūpėjo. Tai aiškus antilituanizmas lietuvių laisvės interesų atžvilgiu. Iš konferencijos temų pavadinimų nematau, kad šis antilituanizmo bruožas bus nagrinėjamas.

Esminė šio straipsnio išvada yra ši: atrodo, kad ruošiamą konferenciją gali būti antilituanistinio pobūdžio.

Amerikoje viešėdamas prezidentas Brazauskas mums kalbėjo: "... pastatykime didelį kryžių ir ten palaidokime stribus ir partizanus, užmirškime tą reikalą..." Nors su tokiu teigimu aš nesutinku, tačiau ši konferencija tokio kryžiaus irgi nestato ir bendroje duobėje antrojo karo aukų nelaidoja.

Antra, ar bet koks skaitytojas galėtų įsivaizduoti panašaus pobūdžio, bet antisemitinę konferenciją Izraelyje? Gi Vilniuje, aiškiai antilituanistinė konferencija yra ruošiamą.

Pagal Pasaulio lietuvių bendruomenės žinias, šių metų pabaigoje pasirodys pirmasis daugiatomės Lietuvos kančių istorijos tomas. Reikia manyti, kad ši leidinių serija tinkamai dokumentuos lietuviams rūpimus okupacijų klausimus, kurie šiandieną yra nustumti į šalį, bet kurie dar šiandieną lietuvių tautai yra kruvini, šilti, tebegaruoja. Pirmojo tomo pasirodymo proga tik-tų Vilniuje surengti plačios apimties, bent savaitę trunkančią konferenciją, kurioje būtų išsamiau gvildenamos dar neužgijusios ar – imant pavyzdį iš žydų laikysenos – niekada neužgydomos skriaudų žaizdos. Reikia manifestacijos, kuri matytų istoriją savomis akimis, be tarptautinio antilituanizmo akinių.

(1993-X-26)

OHIO LIETUVIŲ GYDYTOJŲ DRAUGIJOS METINĖ ŠVENTĖ

S.m. spalio 24 d. sekmdienį Clevelande įvyko Ohio Lietuvių Gydytojų Draugijos suvažiavimas. Diena pradėta Mišiomis Dievo Motinos bažnyčioje. Jas už mirusius O.L.G. Dr-jos narius aukojo klebonas kun. G. Kijauskas, SJ., pamoksle atžymėdamas kilnią gydytojų profesinę veiklą.

Vidurdienį Lietuvių Namų konferencijų menėje draugijos nariai susirinko posėdžiui. Pirmininkavo Dr. Algis Skrinška, sekretoriavo Dr. Nelė Juškėnienė. Dr. A. Skrinška pristatė dalyviams svečių iš Lietuvos – Dr. Valerijų Špikalovą, kuris šiuo metu svečiuojasi Clevelando Klinikos onkologiniame skyriuje. Be pataisų priimtas Dr. J. Šontos perskaitytas 1992 m. suvažiavimo protokolas. Dr. A. Skrinška, apžvelgdamas praėjusius metus, paminėjo gegužinę Dr. Alg. Čepulio sodyboje, kur daktarai Goldberg ir DeStefano pasakojo išpūdžius iš lankymosi Lietuvoje.

Šių metų \$1000 kultūrinė premija buvo paskirta muz. Ritai Kliorienei. Susikaupimu pagerbtas š.m. sausio mėnesį miręs Dr. Stp. Sviderskas. Iždininkas Dr. Vyt. Maurutis pranešė apie dr-jos išdą. Revizijos

Slaptu balsavimu O.L.G. Dr-jos valdybon išrinkti: Dr. Algis Skrinška, Dr. Dainius Degėsys, Dr. Vytautas Maurutis, Dr. Juozas Šonta ir Dr. Vitoldas Gruzdis. Jie artimiausiame posėdyje paskirstys pareigomis. Revizijos komisijon išrinkti: Dr. Giedrė Matienė, Dr. Viktoras Stankus ir Dr. Alfonsas Kisieliūs.

Čiurlionio menėje buvo pietūs, kuriuose skaitlingai dalyvavo dr-jos narių šeimos, muz. Ritos Klioriinės giminės ir bičiuliai. Kultūrinės 37-sios premijos suteikimo aktą perskaitė Dr. J. Šonta. Dr. Dainius Degėsys atpasakojo solinezantės Ritos Klioriinės nueitą kelią. Nuo Nerijos studentų ansamblio jaunatviškai paskleistų dainų, Grandinės orkestro, iškylių jos vedamo DM bažnyčios choro koncertų šiame krašte ir Kanadoje bei dainų švenčių, mes visados girdėjome Ritos Klioriinės vedamus lietuviškos dainos aidus. Kukliai atsiliėpė Rita į visus sveikinimus, o svečiai sugiedojo jai – Ilgiausių Metų!

Jausminga malda į susirinkusius prieš vaišes prabilo kun. G. Kijauskas, SJ.

Visiems pasisotinus ir atsigavinus, svečias iš Lie-

Dr. V. Maurutis, muz. R. Klioriene ir Dr. D. Degėsys kultūrinės premijos įteikime.

G. Juškėno nuotr.

Solinezantė Rita savo tėvų tarpe, už jų Dr. D. Degėsys, dešinėje Dr. A. Skrinška, Dr. N. Juškėnienė, Dr. J. Šonta ir Dr. V. Maurutis.

G. Juškėno nuotr.

AMERIKOS LIETUVIŲ TARYBOS REZOLIUCIJOS

1. Suvažiavimas ragina JAV lietuvių visuomenę aktyviai tęsti 1940 m. pradėtąją veiklą. Ta veikla dabar yra taip pat reikalinga kaip ir prieš 53 metus.

Kol JAV-ose gyvens sąmoningi lietuviai, tol čia bus reikalinga ALT – juos vienijanti ir jų reikalus atstovaujanti organizacija.

2. Dabartiniai ALTO tikslai yra:

Tęsti ir stiprinti JAV vyriausybės įtaigojimą šiais atžvilgiais: nepriklausomos Lietuvos saugumo, ekonominio gerbūvio Lietuvoje kėlimo, etnografinių Lietuvos sienų apjungimo.

Teikti Lietuvai visokeriopą paramą jai demokratė-

jant, vykdant ekonomines reformas, apsivalant nuo bolševikinio palikimo.

Ginti JAV lietuvių interesus Lietuvoje, ypač dėl pilnateisės pilietybės atstato, nuosavybės atgavimo, munitais nevaržomos humanitarinės pagalbos Lietuvai teikimo, JAV lietuvių investicijų Lietuvoje apsaugos.

Remti bendros pabaltiečių organizacijos JBANC'o darbus JAV-ose ir Lietuvoje bei dėti ypatingas pastangas, kad Rusijos kariuomenė būtų išvesta iš Latvijos ir Estijos.

Siekiant Pabaltijo valstybių saugumo ir Rytų Europos stabilizacijos, reikalauti Rusijos kariuomenės išvedimo iš Karaliaučiaus (Kalinigrado) srities ir tos srities pilnos demilitarizacijos.

Siekiant tolesnio Lietuvos demokratėjimo ir ūkinių reformų sėkmingesnio įgyvendinimo, raginti Lietuvos vyriausybę remti visų partijų ir sąjūdžių koaliciją.

3. Padėka JAV prezidentui W. Clintonui už jo pagalbą išvedant Rusijos kariuomenę iš Lietuvos ir pas-

tangas išvesti Rusijos kariuomenę iš Latvijos ir Estijos.

4. Padėka kongresmeniui R. Durbinui už pagalbą išvedant Rusijos kariuomenę iš Lietuvos bei jo pastangas patvirtinant pataisą prie ekonominės pagalbos Rusijai įstatymo, siejant jį su Rusijos kariuomenės išvedimu iš visų Pabaltijo valstybių.

5. Suvažiavimas dėkoja ALTO Centro ir skyrių valdyboms už jų nenuilstamą darbą ir visiems aukotojams už finansinę paramą ALTO tolesnei veiklai.

Suvažiavimas įvyko 1993 m. spalio 30 d. Chicagoje. Rezoliucijų komisija: pirmininkas – Kostas Burba, nariai: Vytautas Bildušas, Viktoras Naudžius, dr. Povilas Švarcas, dr. Jonas Valaitis.

PARDUODU trijų kambarių butą Kuršių Nerijoje, Juodkrantės mieste I-mame aukšte, 63 kv.m. bendro ploto, kopos papėdėje 100 metrų iki jūros, kaina 28.000 dol.

Vytautas Šymanskis
tel. (01261) 16821
Fax (003707) 229208.

O.L.G. Dr-jos pirmin. Dr. A. Skrinška: "Štai Rita mūsų tarpe"...

G. Juškėno nuotr.

komisijos vardu kalbėjo Dr. J. Skrinška ir Dr. G. Matienė. Apie Amerikos Lietuvių Gydytojų S-gos poreikius kalbėjo Dr. J. Šonta. Kartu sustota ties ateities veiklos tęsimu. Vienbalsiai sutarta dar gyvuoti.

tuvos – Dr. Valerijus Špikalovas papasakojo apie medicinos padėtį Lietuvoje ir atsakė į gausius svečių klausimus.

Vos prieš 3 savaites grįžęs iš Lietuvos, Dr. V. Maurutis pabėrė išpūdžių pyne iš

savo viešnagės. Ir jis sulaukė klausimų. Visi pobūvio dalyviai išitraukė į pranešimus, papildydami juos savo išgyvenimais. Tėvynės meilė jeigu ji tikra, nepuola nei gyvenant arti, nei toli. Ponia Izabelė Stankaitienė sujungė visų mintis, pabrėždama: "Lietuva yra mums gražiausia, visų mūsų laimė ir likimas!" Ger.J.

GERA PRADŽIA – PUŠĖ DARBO

Vincas Trumpa

Ką tik į mano rankas pakliuvo neseniai Lietuvoje pasirodęs visais atžvilgiais išpūdingas leidinys Lietuvos gyventojų genocidas. Tai tik pirmas tomas, apimęs 1939-1941 metus (Vilnius, 1992, 803 p.). Už tai esu dėkingas p. Jonui Jurkūnui, Lietuvių tautinio kultūros fondo pirmininkui. Tas Fondas, kartu su Audra Misiūniene ir Katalikų šalpos fondu yra minimi kaip pagrindiniai šio leidinio mecenatai, ypač aprūpinę leidėjus kompiuteriais, be kurių tokio leidinio parengimas būtų beveik neįmanomas. Kad tas didelis ir naudingas darbas galėtų būti tęsiamas, turėtų atsirasti ir daugiau mecenatų ir vyriausybės paramos.

Genocidas yra labai naujas žodis. Jo nežinojo nei senovės graikai, nei romėnai, nors jis sudarytas iš graikų kalbos žodžio genos-gentis, rasė, ir lotynų kalbos – cedere – žudyti. Tas žodis atsirado tik po II pasaulinio karo, beveik tik išimtinai ryšium su nacinės Vokietijos planu fiziškai sunaikinti žydų ir kai kurias kitas (čigonų) tautas Vokietijoje ir jos okupuotose kraštuose.

Niekados pavergtųjų likimas nebuvo labai lengvas. Iš čia ir garsusis posakis vae victis (vargas pralaimėjusiems). Tačiau gal niekados nugalėtojais nebuvo tokie žiaurūs nugalėtojų atžvilgiu, kaip II pasaulinio karo metu ir po jo. Čia turiu galvoje ypač Sovietų Sąjungą. Idomu, kad žymus žydų kilmės prancūzų filosofas, vėliau tapęs kataliku, Henrikas Bergsonas (Henri Bergson, 1859-1941), studijuodamas doros šaltinius ir religiją, jau 1932 m. spėjo, kad "gali ateiti toks laikas, jog neliks nei ženklo tų, kurie bus nugalėti". Tą jo pranašystę mini Valentinas Gustainis savo atsiminimuose "Nuo Griškabūdžio ligi Paryžiaus" (Vilnius, 1991, 131 p.).

Gera, kad Niurnbergo teismas, o vėliau ir Jungtinės tautos savo 1948 m. priimtoje Genocido konvencijoje pasmerkė buvusius ir būsimus karo nusikaltėlius. Tačiau, kadangi stalininė Sovietų sąjunga ir tame teisme ir pasirašant šią konvenciją sėdėjo ne teisiamojai, bet teisėjo kėdėje, reikia laikyti tai tikra teise ir net

istorijos perversija. Nors Stalino nusikaltimai prieš visas pavergtas tautas ir pačią rusų tautą gal ir nebuvo grindžiami rasiniu pagrindu, tačiau jie buvo tokie nežmoniškai ir palietė tokias plačias žmonių mases, dažnai visiškai nekaltas (motinas, vaikus, ligonis, senus žmones), kad juos negalima kitaip pavadinti, kaip baisiuoju genocido vardu. Aišku, Lietuva nebuvo vienintelė to stalininio genocido auka.

Nuo pat Sąjūdžio pradžios buvo susidomėta stalininio režimo nusikaltimais okupuotoje Lietuvoje. Jau 1988 m. vasarą buvo sudaryta Komisija stalinizmo nusikaltimams tirti, iš kurios vėliau išsivystė Represijų Lietuvoje tyrimo centras prie akademinio Filosofijos, sociologijos ir teisės instituto. Šiuo metu to Centro garbės pirmininkas yra prof. Julius Juzeliūnas, o jo mokslinė vadovė Teresė Birutė Burauskaitė. Centras yra sudaręs planą maždaug ligi 1997 m. surinkti ir paskelbti visą medžiagą, susijusią su tais nusikaltimais per visą sovietinės okupacijos laikotarpį. Numatomi išleisti 6 tomai. Daug medžiagos jau surinkta.

Šio serijinio (tęstinio) leidinio pirmąjį tomą parengė B. Burauskaitė, M. Pilkienė, V. Radušis ir V. Vossyliūtė. Įvado redaktorius L. Gadeikis. Greičiausiai tai jauni žmonės, dirbą labai rimtą darbą. Užtat, man atrodo, jie be reikalo slepia savo pilnus vardus (o gal ir gimimo datas) tituliname šio leidinio puslapyje. Dabar net neaišku, ar B. Burauskaitė yra ta pati Teresė Birutė Burauskaitė, kuri yra RLT centro mokslinė vadovė. Iš viso, reikėtų atsikratyti tuo netikusiu papročiu pasitenkinant tik vardo inicialais. Gal kada ir buvo tik vienas J. Basanavičius, šandien tikrai yra daugiau nei vienas J. Marcinkevičius.

Šis stambus veikalas susideda iš trijų dalių: įvado, genocido aukų vardyno ir priedų. Be abejo, pati svarbiausia dalis – vardynas (1-781 p.). Teisingai autoriai sako, kad jis toli gražu nėra pilnas, nors jame telpa siaubingas 28.816 žmonių skai-

čius! Ir tai tik per pirmuosius sovietinės okupacijos metus! Bandžiau patikrinti savo artimų giminių ir draugų vardus, buvusius to terorizmo aukomis, ir galiu pasakyti, kad šiame leidinyje pateikti duomenys yra tikslūs ir teisingi. Manau, kad bent mūsų vyresniųjų kartoje vargu atsirastų kas, kuris šiame genocido aukų vardyne nesuras artimo giminės ar draugo pavardės ir vardo. O ką bekalbėti apie sekančius toms.

Sudarydami tą vardyną autoriai naudojos jau seniau paskelbta medžiaga (ypač Leonardo Kerulio rūpestingai sudarytu "Išvežtųjų lietuvių sąrašu", Chicago, 1981 m.) ir labai gausiais iš anketų, laiškų ir archyvų surinktais duomenimis. Darbas tęsiamas toliau, ir reikia tik palinkėti gero vėjo ir ištvermės.

Dar keletas žodžių dėl įžangos ir priedų. Aš truputį abejoju, ar istorikas Antanas Tyla bus visiškai teisus, apibūdindamas vadinamą kolaborantų (komunistų, komjaunuolių ir kitų) vidinį nusiteikimą, sakydamas, kad jie "puolė nuolankiai tarnauti okupantui" ir kad jiems terūpėjo išlikti nepaliestiems ir "ant tautos aukų susikurti gerovę" (X p.). Gal pradžioje tokių iliuzijų ir būta, bet jos greitai išgaravo. O ir to režimo iltys ne iš karto pasirodė. Idomu, kad prof. A. Tyla tokius kolaborantus vadina sektantais ("sektą"). Ne vienas galvotas žmogus bandė surasti panašumo tarp stalininio komunizmo sistemos ir bažnyčios, spėliodami, kad jei Kristus savo karalystę būtų norėjęs įgyvendinti šioje žemėje, ir Jis būtų nuėjęs Lenino keliais. Verta prisiminti ir Dostojevskio legendą apie Didįjį inkvizitorį.

Reikia sutikti su prof. J. Juzeliūno mintimi, kad "blogis privalo būti įvardintas" (XII p.). Tik reikėtų neišleisti iš akių, kur buvo to blogio šaltinis. Būtų didžiausia klaida to blogio šaltinio ieškoti pačioje Lietuvoje ar kituose Sovietų okupuotose kraštuose. Idomu, kad ruošdama savo pirmuosius masinio trėmimo iš Lietuvos planus Maskva "pasiūlė" ano meto Lietuvos "liaudies vyriausybei" kreiptis su prašymu į ją, kad ji sutiktų priimti "perkeliamuosius" į savo teritoriją. Žiūrėk, kokie mes geručiai ir nekalti avinėliai, mes tik tenkiname jų prašymą. O kas išdirbo tokią plačią

"liaudies priešo" sampratą, kas parengė trėmimų instrukcijas ir kas jas vykdė, jeigu ne Raud. armijos kariai.

Iš viso ieškant kaltininkų galbūt verta prisiminti didžiojo XIX a. humanisto Viktoro Hugo mintis apie teisėjus ir budelius: ne budelis yra kaltas dėl pasmerktos žmogaus mirties, bet teisėjas. Gal ir per daug mūsų žmonių buvo budeliai, bet jokių būdu jie nebuvo teisėjai. Didysis teisėjas sėdėjo Maskvoje, ir tu nei nebandyk jo neklausyti. Nebūsi budelis, būsi jo auka.

Gera, kad tie įžanginiai straipsniai pateikti ir anglų kalba. Ypač svetimam skaitytojui bus įdomi ir naudinga A. Anušausko ir V. Vossyliūtės studija apie genocido dokumentus ir represi-

jų mechanizmą 1940-1941 m. (XIV-XLII p.). Gaila, teduota jo santrauka anglų kalba. Gaila taip pat, kad dar vis gerokai tebešlubuoja toji anglų kalba. Vargu 1814-1815 m. Vienos kongreso nutarimus galima pavadinti "political garbage" (prof. A. Tyla čia kalba apie "politinį sąvartyną"). Ar negalima tokiame darbe panaudoti gausius išeivių kalbų žinovus. Nepamirškime, kad blogas vertimas blogai atestuoja ir patį originalą.

Prieduose pateikiamas platokas bibliografinis sąrašas (795-803 p.). Labai nustebau neradęs jame tokio svarbaus šiuo klausimu veikalo, kaip dr. J. Pajaujo – Javio "Soviet genocide in Lithuania". Maryland Books, Inc., New York, 1980, 246 p./.

Bostono žinios

PRADĖTAS KULTŪRINIS SEZONAS

Ruduo – tai ne tik naujų mokslo metų, bet ir naujo kultūrinės veiklos sezono pradžia. Bostono ir apylinkės lietuviai toki kultūrinės veiklos naują sezoną pradėjo spalio 23 d. Miltone surengtu koncertu, kurio programą atliko mergaičių choras "Pastoralė" iš Lietuvos, iškviestas Nekaltai Pradėtosios Marijos seserų vienuolijos iš Putnam, CT. tos vienuolijos veiklos 75-rių metų sukakčiai paminėti. Choras atliko įvairią, įdomią ir patrauklią programą, į kurią įėjo religiniai kūriniai, lietuvių kompozitorių originalūs darbai ir mūsų liaudies dainos.

Chorui vadovauja Nijolė Jautakienė-Stankutė, o jo chormeistre yra Salvinija Jautakaitė. Choras suorganizuotas 1979 metais, taigi, dar bolševikmečio teroro metu. Jis yra sėkmingai koncertavęs daugelyje šalių.

Po koncerto užklaustas, komp. Jeronimas Kačinskas pareiškė, kad choras yra aukšto lygio, gerai paruoštas, pajėgus atlikti sudėtingesnę ir sunkesnę programą, negu jis koncerte pasirodė.

Organizuojant koncertą, Nekaltai Pradėtosios Marijos seserims daug padėjo vietos lietuvių kultūrinės organizacijos, pirmoje eilėje LB Bostono apylinkės valdyba, vadovaujama Aido Kupčinsko. Po tokio gražaus kultūrinio sezono atidarymo laukiama daugiau panašaus kultūrinio pobūdžio renginių.

Minėjimas – koncertas

Šiomet sukanka 75-ri metai nuo Lietuvos kariuomenės sukūrimo. Šios reikšmingos sukakties minėjimą Bostono ir apylinkės lietuviams ruošia Bostono ramovėnai, vadovaujami Martyno Dapkaus. Minėjimas vyks lapkričio 21 d. Į jį atvyks Montrealio lietuvių vyrų kvartetas. Jis minėjimo dieną 10 val. 30 min. ryto šv. Petro lietuvių parapijos bažnyčioje So. Bostone giedos per Šv. Mišias už žuvusius dėl Lietuvos laisvės, o 1 val. po pietų So. Bostono Lietuvių Piliečių d-jos trečio aukšto salėje to minėjimo antroje dalyje – iškilmingame susirinkime atliks meninę programą.

P.V.

Viešint Lietuvoje maloniai kviečiame apsilankyti akcinės bendrovės **"Vilkas"** kailinių gaminių parduotuvėse **Kaune:**

Vilniaus g-vė 46. (Senamiestyje) tel. 222760.

Raudondvario pl. 101, (Vilijampolėje) tel 269108

Čia Jūs nebrangiai galėsite nusipirkti vaikiškų, moteriškų bei vyriškų gražių ir praktiškų natūralių kailinių gaminių.

BUVAU LIETUVOS GUSARAS

(Karo Tarnybos Prisiminimai)

Antanas Grinius

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Pulkui išžygiavus į bažnyčią mes valėme išvietę. Plovėme, šlavėme ir smėliu išbarstėme. Po tokios pamokos daugiau iš mūsų neatsirasdavo nenorinčių eiti į bažnyčią. Visi kaip vienas eidavome. O eiti buvo smagu ir malonu. Pats pirmasis eidavo gusarų pulko orkestras, kuris grieždavo linksmus maršus, o pulkas pasikui jį. Su muzika einant ir pats ėjimas buvo lengvas. Gatvės šonuose, kuria pulkas žygiuodavo prisirinkdavo daug žmonių ir žiūrėdavo į gražiai žygiuojančius gusarus.

Iškrėsdavo mums dar ir kitokių triukų. Arklių valymas tiek įkyrėjo, kad mes pradėjome pavydėti mūsų kaimynystėje esantiems karo policijos kariams. Jie sekmadieniais nueidavo į bažnyčią, o iš jos grįžę, visą dieną laisvi buvo. Skaitė knygas, rašė laiškus ar ką nors kitą darė. O mums gusarams, šventė ar šiokia diena – darbas tas pats. Ruoša, ruoša ir dar karta ruoša. Tris kartus per dieną. Arklius valyti ir juos prižiūrėti reikia.

Atsirado eskadrone gudruolių ir jie pradėjo mus rašinėti į Karo policiją. Vieną vakarą vienas gudruolis šaukia: – Vyrų, kas norite į Karo policiją? Ir kas gi į ją nenorės! Atsirado daug norinčių. Prisirašė ilgą sąrašą ir pinigų už patarnavimą prisirinko, o į karo policiją iš jų nei vienas nebuvo perkeltas.

Tarnaujant kariuomenėje atėjo ir 1928 metai ir tų metų vasario 16 diena. Tą dieną buvo didelė šventė. Lietuva minėjo savo nepriklausomybės 10 metų sukaktį. Mes buvome laimingi, kad galėjome šioje šventėje dalyvauti. Maistas buvo pagerintas ir priedo dar gavome visi po Lietuvos nepriklausomybės dešimties metų sukaustuvinį medalį.

Iš mano ankstyvesnių pasisakymų atrodo, kad mes nieko daugiau nesimokėme kaip tik vaikščioti, joti ir kariškų žinių (statutų). O ne! Mes išmokome per kliūtis šokti, rykštes kirsti, šaudyti ir dainuoti. Šaudyti iš šautuvų ir kulkosvaidžių.

Būdavo išjojame į Vileišio aikštę ir ten atnešamas ryšulys rykščių. Rykštės buvo kišamos į pastatytus stovus ir vaizdavo priešo galvas. Jojikas, zovada jodamas pro tuos stovus, kardu turėjo nukirsti rykštę. Ir

kirsdavome mes tas rykštes!

Šokdavome su arkliu per kliūtis. Žinoma, tos kliūtys nebuvo tokios didelės ir jos neprilygo puskarininkių ar karininkų šokamoms kliūtims.

Šaudymo pratybas atlikdavome: iš šautuvų – Eigulių šaudykloje, o iš sunkiųjų kulkosvaidžių – viename prie kelio slėnyje, netoli 6-jo forto. Šaudymo vietos tą dieną būdavo saugomos sargybinių, kad koks žmogus netyčia nepakliūtų į šaudymo areną, nebūtų sužeistas ar net užmuštas.

Dainavome irgi gerai. Išmokome, nes to reikalavo mūsų vadovybė. Ėjome kartą po ruošos į kareivines. Vedantysis eskadroną sukomandavo "Daina". Ta daina neišėjo. Ir kagi? Gavome antrą komandą "Žasies žingsniu marš". Na ir ėjome kaip tie žasiukai į šonus kryptuodami. Ėjome, ėjome kol visi sušilome ir pavargome. Tik tada išgirdome komandą baigti žasies žingsnį ir eiti normaliai. Bet ir vėl buvo paduota komanda "Daina"! Šį kartą rėkėme kiek kas galėjome. Ir daina skambėjo gerai. Dainavome taip, kad net visame pulko rajone skambėjo. Žasies žingsnis visus pataisė.

Prastūmėme žiemą, atėjo pavasaris ir su juo pasibaigė mūsų apmokymas. Prasidėjo egzaminai. Egzaminavo ir tikrino mus iš visų dalykų: sporto, rikiuotės, jojimo, statutų-karo mokslo žinių. Po egzaminų sekmadienį pulko rajone buvo įrengtas altorius ir ten atlaikytos pamaldos. Bučiavo me pulko vėliavą ir prisie-

kėme būti geri kariai ir ginti tėvynę Lietuvą nuo visų jos priešų.

Tuo laiku Gaižiūnų poligonas dar nebuvo įrengtas. Sunkiųjų kulkosvaidžių eskadronas šaudymo pratybas atliko Varėnos poligone. Į Varėnos poligoną vykome ir namo grįžome raiti. Nuvykimas, gyvenimas kaime, tos pratybos ir grįžimas namo išblaškė mums tą vieno dą ir nuobodų karių gyvenimą.

Baigus naujokų apmokymą buvo skiriamas tam tikras skaičius gusarų į mokomąjį, taip pat ir į ūkio eskadronus. Tie eskadronai negauna naujokų ir į juos yra skiriami kareiviai tik po naujokų apmokymo.

Buvau nužiūrėtas į mokomą eskadroną ir aš. Buvau aukštas laibas ir smulkaus sudėjimo. Bet su tuo turniku sunkiai ėjosi. Mano viršininkai suabejojo manimi ir paliko eskadrone.

Gyvenime įvyksta kartais taip, kaip kad nei sapne nesi sapnavęs. Grįžus iš Varėnos poligono po keleto dienų kviečia mane į eskadrono raštinę. O jei kviečia, tai ką nors pasakys. Raštinėje randu ne tik mūsų eskadrono vachmistą, bet ir ūkio eskadrono vachmistą. Ūkio eskadronui reikalingas raštininkas. Jiems duotas iš šio eskadrono žmogus-raštininkas popieriuose nesusi-gaudo ir juose paklysta, kaip tankiame miške. Prieš išeidamas į kariuomenės tarnybą, dirbau valsčiaus savivaldybės raštinėje ir tą pažymėjau registracijos popieriuose. Vachmistrai šį faktą iškniso ir abu nusprendė, kad aš esu geriausias kandidatas būti eskadrono raštininku. – Ar nori eiti į ūkio eskadroną raštininku, paklausė mane mūsų eskadrono vachmistras.

Taip, noriu atsakau. Dabar jis mane pristato ūkio eskadrono vachmistui ir šis

kiek paklausinėjęs ir paegzaminavęs sako:

– Gerai, jūsų vachmistras tau parūpins dokumentus ir tu rytoj atvyksi pas mus ir pradėsi dirbti raštinėje.

– Gerai, – atsakau jam.

Rytojaus dieną gaunu reikalingus dokumentus ir nuvykęs prisistatau ūkio eskadrono vadui. Senajam raštininkui leidžiama eskadrone pabūti – pasilsėti, o aš tuoj pradėjau dirbti raštinėje. Jis tik po keleto praleistų dienų buvo grąžintas į eskadroną, iš kurio aš buvau paimtas. Kitaip sakant, jis grįžo į eskadroną ir užėmė mano vietą. Kai žmogui sekasi, tai sekasi.

Pulko įsakyme skelbiama pristatyti štaban tų gusarų sąrašus, kurie norėtų laikyti egzaminus raštininko nerikiuotės puskarininkio laipsniui įsigyti. Užsirašau ir tuos egzaminus lengvai išlaikau. Eskadrono vadas parašo pulko vadui raportą ir mane pakelia į jaun. puskarininkio laipsnį. Kiek vėliau pakelia ir į puskarininkio laipsnį.

Mokomasis eskadronas buvo priešais mūsų kareivinę. Aš raštinėje dirbu ir pro langą matau, kaip mano buve draugai rikiuotėje koją muša, prakaituoja ir tą puskarininkio laipsnį gal tik po šešių mėnesių gaus. O aš jau dabar puskarininkis. Mano antpečiai žiba, papuošti dviem sidabrinėmis juostelėmis.

Darbas lengvas, geras ir buvau labai patenkintas. Jaučiuosi toks laimingas, kad sunku ir aprašyti. Dirbu, gyvenu ir miegu toje pačioje raštinėje. Atkrito ruošas ir nereikia arklių valyti. Jau ir valgyti į virtuvę bėgti ir ten eilėje stovėti nereikia. Kareivinės tvarkinys maistą iš virtuvės man parneša. O kai virėjui pasako, kad pietūs yra raštininkui, virėjas ir davinį geresnį įmeta, ir kau-

šą riebesnės sriubos užpila. Gyvenu labai gerai. Nieko man netruksta ir niekas man nerūpi.

Vieną popietę sėdžiu raštinėje ir dirbu. Atbėgo pas mane pulko štabo vachmistras ir duoda pipirų. Vakar iš Karo ligoninės grįžo gusaras ir parsinešė maistaraštį, kad jis aprūpintas maistu iki birželio 5 dienos. Aš ėmiau ir priskyriau jį mitybai nuo birželio 6 dienos. Pulko štabo vachmistras, gavęs tokį gusaro priskyrimą, pats pas mane atbėgo ir pradėjo mane mokyti. Jo pamoką dar ir šiandien prisimenu.

– Iki stalo, iki lango, iki suolo, iki, iki...iki. Reiškia to daikto dar nesiekia. Jei maistaraštyje yra pažymėta iki 5 dienos, tai reiškia penktai penktai dienai jis maisto ten negavo. Ir jį pulke mitybai reikia priskirti nuo birželio mėn. 5 dienos, bet ne nuo 6, kaip kad priskyrei. Tą vachmistro pamokymą labai gerai į galvą įsidėjau ir jo dar iki šiandien nepamirštu.

"GYVOJI ENCIKLOPEDIJA"

Dabar šiek tiek apie tą vachmistą. Karininkai sakydavo: pulko vadas valdo pulką, o vachmistras Ribokas (vachmistro pavardė) valdo pulko vadą. Jis tarnybon skirsto, pulko štaban išsišaukęs aprėkia. Jo karininkai bijo daugiau kaip pulko vado.

Ribokas buvo karys savanoris ir pulkė tamavo nuo pat jo susikūrimo. Jis ranka parašė ir išleido pirmąjį įsakymą pulkui. Atmintinai žinojo ne tik visus įstatymus, bet gerai žinojo ir kur jie padėti yra.

Labai sąžiningas, visa siela ir kūnu atsidavęs pulko tarnybai. Jį pulke kitaip nevadino kaip "Gyvoji enciklopedija".

Jo prisirišimą pulkui rodo kad ir šis mažas gyvenimo nuotykis. Kartą P. Ribokas nuvažiavo į kaimą pas savo brolių atostogų. Pasiima šautuvą ir išeina medžioti. Sėdi ant kelmo, laukia zuikio ir galvoja apie pulką ir įsakymus. Bėgalvodamas prisimena, kad kažkuriame dar neišleistame įsakymo projekte kabliukas padėtas ne toje vietoje, kur jis turėtų būti. Parbėga namo ir sako broliui:

– Vežk mane tuojau į stotį. Aš turiu greitai pulką pasiekti ir ten ištaisyti pulko įsakymo projektą. Atvykęs pulkan tuojau nubėgo štaban ir nustūmė tą nelaimingą kabliuką į jam prideramą vietą.

(Bus daugiau)

PIGIAUSIOS KELIONIŲ KAINOS NEW YORKAS–RYGA–NEW YORKAS

\$700.00	rugsėjo 16 iki spalio 31
\$650.00	lapkričio 1 iki gruodžio 16
	sausio 10 iki kovo 16
\$750.00	gruodžio 17 iki sausio 9

TOS PAČIOS KAINOS GALIOJA IR JŪSŲ GIMINĖMS SKRENDANT
IŠ RYGOS Į NEW YORKĄ IR ATGAL.

Prie visų kainų reikia pridėti taksus.

Rezervacijos ir informacijos reikalais prašome kreiptis į:

BALTIC TOURS

77 Oak St., Suite 4
Newton, MA 02164
Tel: 617-965-8080
Fax: 617-332-7781

Tumo-Vaižganto 5-1
Vilnius, Lietuva
Tel: 227979
Fax: 226767

PRAHA PRAEITYJE IR DABAR

Henrikas Stasas

Čekoslovakija, kaip ir Lietuva, 1918 metais paskelbusi nepriklausomybę, greit iškilo kaip kultūringa ir ekonominiai stipri Vidurio Europos valstybė. Lietuva per visą nepriklausomybės laiką su Čekoslovakija turėjo ypatingai gerus santykius ir glaudžius kultūrinius ryšius.

Ir dabar, Lietuvai išsivadavus iš bolševikinio jungo ir paskelbus nepriklausomybę, Čekoslovakija ir Islandija buvo pirmosios, kurios Lietuvai ištisė diplomatinę ranką ir tą drąsų žygį moraliai rėmė.

Tada "Dirvos" redaktorius pageidavo, kad ką nors apie tas mums draugiškas tautas parašytum. Parašiau straipsnį apie Islandiją, apie Čekoslovakiją nerašiau, nes niekad tame krašte man neteko būti.

Šiais metais, Augsburgėje pasibaigus Europos lietuviškų studijų savaitei, nutarėm su žmona pirmiausia aplankyti Čekoslovakiją, nes iš čia tik keliolikos valandų kelionė. Sekmadienio rytą rugpiučio 8, sėdome į ICE greitąjį traukinį ir vykom tiesiai į Pragę.

Čekoslovakija, deja jau neegzistavo, nes po skyrybų, sąjungoje gyvenusios tautos sukūrė savo atskiras valstybes: Čekiją ir Slovakiją. Netrukus pasiekėm Čekijos pasienį ir traukinys sustojo nedidelėje stotelėje Čeb. Čia po trumpos pasų kontrolės, traukinys riedėjo toliau per Bohemijos aukštumas ir žalius slėnius Prachos kryptimi.

Važiuojant per Čekiją iš pirmo žvilgsnio buvo galima pastebėti, kad šis kraštas yra vakarų kultūros avangardas Vidurinėje Europoje. Visa aplinka čia mažai kuo skyrėsi nuo kitų Vakarų Europos kraštų. Pro traukinio langus stebėjome vakarietiškos statybos miestelius, mūrinės statybos kaimus, su nokstančių vaisių sodais ir spalvingą besibaigiančios vasaros gamtą. Toliau žalių pušų ir eglių miškai, kaip nepermatoma uždanga slėpė tolius, o prieš juos ryškių spalvų kontrastu geltonavo rapsų laukai. Kiek toliau pavažiavus tarp aukštumų vingiavo mėlynas Vltavos (Moldavos) kaspinas. Tai Čekijos daugiausia apdai nuota ir muzikos garsais iškelta bei išgarsinta upė. Prisiminkime tik iš B. Smetanos simfoninės poemos ciklo Vltavą (Die Moldau). Netrukus traukinys priartėjo

prie aukštų Vltavos krantų, kur jų pilki siluetai mirguliavo melsvam vandenyje, o smėlėtose pakrantėse gausybė vasarotojų poilsavo ir džiaugėsi saulėtą sekmadienio popietę.

Taip traukiniui vis tolstant ir artėjant prie Vltavos pasirodė ir pirmieji Prachos pastatai, kurie nuo upės kranto kilo į žalias aukštumas ir ten dingdavo. Pravažiavus keletą priemiesčių stočių, traukinys, sumažinęs greitį, įvažiavo į pagrindinę Prachos stotį (Hlava nadraži).

Stotis didelė, viena jos salė gatvės lygyje, kita požemyje. Visur puvo pilna keleivių, ypač požemio dalyje, kur traukinių informacija, viešbučių ir kelionių agentūros bei kitos įstaigos. Kadangi dar buvo pats turizmo sezonas, tai keleivių čia buvo galima sutikti iš viso pasaulio.

Sakoma, kad Pragę kasmet aplanko virš 5 milijonų žmonių, žinoma, daugiausia turistų. Todėl, neužsakius viešbučio iš anksto, labai sunku rasti nakvynę. Pasisėkė gauti viešbutį tik toliau nuo stoties. Reikėjo 20 min. važiuoti tramvajumi.

Viešbučio rajonas atrodė naujas su tipiška sovietine blokų statyba. Atrodė, kad šiuose blokuose anksčiau gyveno rusų karių šeimos, o dabar paversti moteliais. Tačiau kambariai švarūs, nemaži ir su patogumais, tik, žinoma, pastatai neturi kelto ir reikėjo į ketvirtą aukštą lipti laiptais. Bet visa tai nesvarbu, nes mūsų tikslas buvo pažinti Pragę, viešbutis tik būtinybė nakvynei.

Tad įdomu, kodėl kasmet tiek daug turistų aplanko Pragę? Kodėl ji tiek išgarbinta ir kodėl ją taip pamilo rašytojai, dailininkai, architektai, teatralai, muzikai ir kiti kūrėjai? Daug kas Pragę laiko koku tai užburtu miestu, nes tiek daugeliui pavergusi širdis. Gal labiausiai prie savo gimtojo miesto buvo prisirišęs Fr. Kafka, nes jis jį vadina motinėle su aštriais nagais ir į ką ji įsikabina, tai jau nepaleidžia.

Tad bent trumpai pažvelkime į Prachos istoriją, kuri gana komplikuota, nes ilgai buvo valdoma svetimų tautų ir įvairių kultūrų vaikiama.

Nors Prachoj gyveno įvairių tautybių, tačiau šio miesto ekonominiame ir kultūriniame gyvenime reikėsi trys: čekai, žydai ir vokiečiai. Paprastai Praha ir lai-

Karolio Tiltas, Hradžino pils ir šv. Vito katedra.

H. Staso nuotr.

koma šių trijų tautybių miestu. Daug įtakos į miesto formavimą turėjo ir trys religijos, tai katalikybė, protestantizmas ir judaizmas. Tad šie pagrindiniai veiksniai vystė ten meną, literatūrą ir architektūrą.

Čekai įsijungė į vakarų kultūrą pirmiausia susidūrė su germaniškom tautom. O vėliau juos net 400 metų valdė Austrijos Habsburgai. Nors Prachoj vokiečių kolonija buvo nedidelė, bet jų įtaka į miesto kultūrinį ir ekonominį gyvenimą buvo labai sviri. Vokiečių įtaką labai stiprino žydai, kurių ten buvo dvigubai daugiau negu vokiečių. Be to jų didžioji dalis kalbėjo tik vokiškai ir savo kūryba atstovavo vokiečių kultūrai. Kaip pvz. Franz Kafka ir daug kitų garsių rašytojų, muzikų bei menininkų, kurie buvo žydų kilmės, kūrė tik vokiečių kalboje. Tad neveltui pirmasis Čekoslovakijos prezidentas Tomáš

Massarykas kartą išsireiškė: "Nežiūrint kiek mes simpatizuojam rusams ir apskritai visiems slavams, ir kiek prieš vokiečius nusistatę esame, turim pripažinti, kad vokiečiai buvo mūsų mokytojai."

Čekijoje jau nuo ankstyvųjų viduramžių germaniškų tautų įtaka pirmiausia pradėjo reikštis architektūriniam mene. Čia jau prieš 1000 metų iškilo pilys ir gotinės statybos bažnyčios. 929 metais kunigaikštis Vaclovas pasistatė aukščiausiam Prachos kalne Hradčin pilį ir šv. Vito bažnyčią. Vėliau gotinė statyba labai išplito Karolio IV-o laikais. Jis, būdamas didelis gotikos gerbėjas, statė aukštus namus ir bažnyčias smailiais bokštais. 1347 m. Karolis IV įkūrė net pirmąją universitetą Vidurinėje Europoje, per Vltavos upę nutiesė akmeninės konstrukcijos tiltą ir pradėjo kurti

Prachos naujamiestį. Šie paminklai ir šiandien dar sudaro tam tikrą turistinę atrakciją; ypač Karolio tiltas. Tik 1400-1526 metų laikotarpyje Prachos architektūrinė statyba buvo visiškai sustojusi, nes husitai buvo uždraudę bet kokią religinę statybą. Jie net daugelį skulptūrų ir kitų meno vertybių buvo sunaikinę.

Tik husitams netekus valdžios ir katalikybę pripažinus Bohemijos oficialia religija, įvairios miesto statybos vėl suklestėjo. Ypač po Baltojo kalno mūšio, kai karaliaus lojaliams didikams ir karininkams buvo išdalinta žemė – miesto statyba labai pagyvėjo. Daugelis jų tada statėsi puikius barokinius rūmus su dideliais parkais, kuriuos puošė barokinės skulptūros.

Prachos miesto dalyje vadinamoj Mala Strana iškilo Valenšteino, Černino, Šternbergo, Martinyckio ir kitų didikų barokiniai rūmai. Ypač Valenšteino rūmų parke buvo daug garsaus olandų skulptoriaus Andriaen de Vries statulų. Tačiau 30 metų karo metu švedai jų daug išvežė į Švediją ir ten pastatė Drottingholm parke, kur dabar reziduoja Švedijos karalius. Kada iš Prachos vykome į Švediją, Drottingholm salos parke teko tas skulptūras matyti. Prachos architektūrinis menas per paskutinįjį karą liko nepalietas ir šiandien miestą lankantiems teikia dvasinį pasigėrėjimą.

(Bus daugiau)

SAULĖLEIDŽIO SONETAI

A.a. Stasio Santvaro paskutinė poezijos knyga, išleista Vilties Draugijos, įrišta į kietus viršelius ir sukrauta Dirvos redakcijoje.

Knyga parduodama po 10.00 dol. ir gaunama šiuo adresu: DIRVA
19807 CHEROKEE AVE.
CLEVELAND, OH. 44119

Bokštas vedantis į Karolio tiltą.

H. Staso nuotr.

LAISVĖS NETEKUS

Benediktas Butkus

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Pirmasis pasikeitimas nuomonėmis su "urkomis" – vagiškais

Spygliuota Karabaso landynė – zona ir jos sekcijoj esantis barakas su milijonais blakių ir kitų parazitų jau man buvo pažįstamas, todėl dabar jis man didesnio įspūdžio nepadarė. Per daugelį metų prie tokių gyvenimo pasikeitimų ar mirties kilpų jau buvau pripratęs ir užsigrūdinęs.

Kaip paprastai visos Rusijos kalėjimuose, taip ir Karabaso zonų sekcijose slampinėja gaujos vagių, kurie naujai į sekciją patekusį žmogų pirmieji pradeda šnekinti, klausinėti, iš kur atvyksti ir kokią turtelį su savim atsineši.

Vos įėjus, prie manęs prisistatė trys alkanai piemengaliai ir pareikalavo atidaryti lagaminą ir atrišti kuprinę. Tokią komandą išklauses, nė kiek nenustebau, tik paklausiau:

– Ar daug čia jūsų tokių parazitų yra? Aš jums taip atidarysiu, kad jūs kaulų ir dantų nesurinksit. Atsirado blakės. Ką tik kontoroje mane apiplėšė, už 10 metų darbą "atlygino" ir į amžiną rojų pasiuntė, o čia dar dvikojės siurbėlės ruošiasi į mano kuprinę lįsti? Visus jūs, niekšus, ant spygliuotos vielos tvorų tuojau iškabinėsiu. Jeigu norit parūkyti – prašau po sauja machorkos ir greitai nešdinkitės iš kur atėję.

– Būk sveikas, drauguži, jau ir Tamsta čia pasirodė? Šaunuolis, kad toms lagerio žiurkėms neapsileidi, – apsidžiaugė mane pamatęs buvęs mūsų poskyrio transporto vedėjas. – Kai tik jie pajunta, kad bijai, tai kaip ožiukai ant palinkusios liepos pradeda šokinėti, atvykusius žmones terorizuoti.

– Kiekviena diktatūra – silpnų žmonių brutali jėga, todėl tokiomis priemonėmis naudojasi visokie šarlatanai. Prieš kiekvieną brutalią diktatūrą reikia kovoti ir nebijoti už žmogaus laisvę mirti. Aš galvojau, kad Tamsta jau seniai pas mamą už pečiaus šildaisi, o pasirodo, kad dar čia vargsti?

– Galas žino, jau šeštas mėnuo alkūnes ant narų trinu, į laisvę nepaleidžia, turbūt taip pat ištremit ruošiasi, bet apie tai man nieko nesako.

Sveikas, broli Jonai!

Tris dienas Karabaso zonos sekcijoj pagyvenęs, per vartus pamatau įeinantį bu-

vusių biržietį mokytoją Joną Lukštaraupį, kurį jau iš tolo pamačius net širdis sudrebėjo: ir iš džiaugsmo, ir nuo baisių pergyvenimų prisiminimo. Iš pirmo žvilgsnio Jonas atrodė jau ne toks, kokią aš jį prieš aštuonerius metus sutikau. Šiandien Jonas jau ne senstelėjęs kavalierius, bet gerokai gyvenimo sukurių aplamdytas žmogus: suvargęs, susenęs kaip pavasario obelėlė, baltais žydinčiais plaukais galvelę pasipuošęs.

Kaip visus naujai į sekciją įmestus žmones, taip ir mano Joną aplinkui apspito vagys ir pradėjo savo snapus kaitioti. Bet aš jiems paaiškinau, kad šis svečias nerūko, tabako neturi ir nieko iš šio žmogaus nelaimės.

– Sveikas, broli Jonai! Tiek vasarų, tiek žiemų nesimatėm?.. Taip neseniai, rodos, buvom išskirti, stepės užkampiuose paslėpti... Kaip greit aštuoneri metai prabėgo ir štai vėl mudu gyvenimo likimas toje pačioje vietoje dar gyvus į vieną vietą suveda..

– Džiaugiuos ir aš, Benai, Tamstą čia radęs. Galvoju, kad mudviejų gyvenimo laimė iš mudviejų žiauriai atimta, paniekinta, tik vargas ir kančia mudviem palikta, todėl ateity dviem ir vargą vargti bus lengviau.

– Tai einam į sekcijos vidų, ant narų savo daiktėlius susitvarkysi, lovą pasiklosi ir pasikalbėsime, kaip mudu toje stepės pekloje gyvi išlikom...

Sekcijoj besitvarkant, besikalbant, jau ir kariška virtuvė per vartus įvažiavo.

– Mielas Jonai, reikia pietums puslitrį skysčių paimiti, vėdaro pašildyti, kad kūnas truputį atsigautų. Kad ir skystos pliurpelės užsrebi, vis tiek tuo kartu geriau pasijunti ir dangus atrodo giedresnis.

Bepietaujant su Jonu kalbamės:

– Pasakok, mielasai, iš kokio stepės užkampio čia Tamstą čekistai atvijo?

– Visą laiką krapščiausi netoli Karabaso, maždaug už 5 km, vieno lagerio kalvės skardininku dirbau.

– Skardininkas tai, rodos, šaltkalvis, ką nors iš skardos gaminot?

– Iš jos dirbdavau virtuvei puodus, kibirus, dubenėlius, šaukštus... Žinai, kad mokytojas, į bėdą patekęs, turi greit išmokti visokius darbus dirbti. Lagerį vargas visus išmoko gyventi.

– Turbūt ir malūnus išmokai kaliniams gaminti?

– Be jų lagery negyvenosi. Grūdą sugriebus, reikia jį kuo nors sutrupinti.

– Kiek kartų aš pro šalį, pro tą kalvę pravažiudamas, pagalvodavau, kad reiktų į ją užėiti, pasiteirauti, kas joje dirba, gal pažįstamą kalinį rasčiau? Jeigu būčiau į kalvę atėjęs, tikrai būčiau Tamstą kalvėje radęs, puodus bedirbantį.

– Tikrai, būtume didelį džiaugsmą pergyvenę!.. Lagerį sunku pažįstamą žmogų sutikti: čia nei bažnyčios, nei karčiamos, nei klubų, nei gegužinių niekas nerengia, niekur laisvu laiku į būrelį nesusirinksi, pažįstamo žmogaus nesutiksi.

– Jeigu kalvėje būtume susitikę, būtų man gerą katiliuką ar malūnelį padaręs, o aš būčiau kviečių maišelį pripylęs. Dar į Dolinkos malūną grūdus beveždamas, pro šalį važiuodamas galbūt kokią maišelį kitą kviečių būčiau užmėtęs...

– Labai gaila, kad nesusitikom. Aš kalvėje turėjau visokių geležgalių, bet grū-

dų sunkiau būdavo pagauti.

– Kaip sveikata? Ar maliarija nepapurtė?

– Kol kas sveikata nesi-skundžiu. Maliariniai uodai kalvės dūmų ir suodinių kalvių nemėgsta: jie tik stepės laukuose dirbančius kandžioja.

– Kuo jūsų lageris vertėsi?

– Smulkiom ūkio šakom... daržoves augino ir garsėjo moterų ligonine.

– Štai tau Jurgi ir kepurė! Lagerio moteris gimdo ir dar gimdymo ligoninę turi?

– Tikrai. Per antrąjį pasaulinį karą komunistai milijonus jaunų žmonių išžudė ir jų žymiai sumažėjo, todėl ir nutarė visur, kur tik sąlygos leidžia, žmonių gamybos planą padidinti, į žuvusių vietą naujų "Piliečių" prigimdyti.

– Girdėjau, kad paskutiniu metu buvo paskelbtas įstatymas paleisti į laisvę nėsčias kriminalines nusikaltėles?

– Taip, mūsų lagery ir buvo tokia ambulatorija–ligoninė, į kurią iš visų stepės lagerių surinkdavo nėsčias moteris, jas čia patikrindavo, nėsčumą nustatydavo ir prieš ar po gimdymo į laisvę paleisdavo.

– Jeigu moteris pasinaudojo įstatymo teise laisvę atgauti, jūsų lageryje pagimdė kūdikį ir nepanorėjo

jo su savim vežtis, ką tada jūsų lageris darydavo?

– Atiduodavo į tam reikalui įkurtą vaikų darželį, kuriame vaikas būdavo auklėjamas tikra komunistine dvasia, kad apie kitą pasaulį jokio supratimo neturėtų.

– Atrodo, Jonai, kad tas įstatymas paliesdavo ir vyrus?

– Šlykštu būdavo klausytis į ligoninę atvežtų moterų pasakojimų apie organizuotą vyrų medžioklę. Politinėms moterims šio įstatymo lengvatos nebuvo suteikiamos. Matyt, komunistai vengė sau priešų prisauginti.

– Mudu čia juokaudami prisiminėm komunistų paleistuvystės planus lageriuose, apie juos pasaulis mažai nežino. Reikia laukti, kada ateis laikas ir visos komunistų piktadarystės lageriuose bus iškeltos viešumon.

Kiek prisimenu, Jonai, į Karabasą prieš aštuonerius metus čia mūsų 12 lietuvių buvo atvežtų, bet paskui po vieną, po du buvom išskirstyti ir po stepės užkampius išvežioti. Dabar tik mudu du į Karabasą sugrįžom. Ar neteko girdėti apie kitų likimą?

– Tiksliai apie jų likimą neteko sužinoti, bet kiek teko nugirsti, jie pirmais metais badu buvo nukankinti, (Bus daugiau)

Momentas iš P. Vaičiūno "Nuodėmingo angelo" premjeros, įvykusios spalio 31 Chicago Jaunimo Centro didž. salėje. Kairėje skulptoriaus Arno Raimundo rolę vaidinęs Vidas Dumašius, o šalia jo "Džiaugsmo valandos" namų šeimininkė Lilija Jasaitė.

Chicago "Vaidilutės teatro" kolektyvas, suruošęs P. Vaičiūno melodramos "Nuodėmingo angelo" premjerą spalio 31 d. Chicago Jaunimo Centre. Viduryje režisierė iš Vilniaus Irena Leonavičiūtė.

SU DŽIAUGSMU PEREITI PER ŽEMĘ

Laukiant Pastoralės koncerto

Pilnutėlę DM parapijos salę nesenai džiugino jaunųjų dainininkų Singing Angels grupė. Tai dvasia pakeliantys prošvaisčiai die-nose, kurias tamsina tiek spauda tiek televizija žinio-mis daugiasia apie nelai-mes, smurtą, apgavystes.

Lapkričio 13-ji diena mums clevelandiečiams ža-da nauja prošvaistę – savą, lietuvišką jaunų Kauno dai-nininkų grupės Pastoralė koncertą.

Putnamo seselių kviečia-ma Pastoralė atvyksta į Cle-velandą kartu su mumis pa-sidžiaugti Nekaltai Pradėto-sios Marijos Sešerų Vienuo-lijos 75 m. jubiliejum ir jau-nų girdžių giesmė išreikšti pa-deką už ištvermę ir palai-mą skirtingų kelių sekmin-gose pastangose.

Pastoralė gimė 1979 me-tais, Nijolės Jautakienės vaikų chore. Ansamblio va-dovė Nijolė Jautakienė, liaudies instrumentų ir mu-zikos mokytoja, kaip ir jos vyras, atsisakė priklausyti partijai. Tas užkirto jiems kelią karjerai muzikos sri-tyje. Dvi Jautakų dukros, aktyvios Pastoralės narės, neišsijungė nei į pionierių

nei į komjaunimo gretas, bet aktyviai reiškėsi tėvų globojamam vaikų chore ir Pastoralės ansamblyje.

Su nepriklausomybės at-gavimu atsivėrė ir Pastora-lei, pramanytai "sidabrinių balsų ansambliu", platesnės galimybės laisvai reikštis ypač religinės muzikos sri-tyje. Palyginamai trumpam iaikotarpyje su pasisekimu koncertuota Jugoslavijoje –Medjugorje, Austrijoje-Lunce ir Zalcburge, Vokie-tijoje–Pfalz–Rheinland. Kiekviena iš išvykų parei-kalavo nuo kelių iki kelio-likos koncertų.

Rėmėjui Clevelande ra-šytame laiške viena Pasto-ralės narė rašė: "Mūsų ko-lektyvą visose kelionėse ly-di mūsų dvasios tėvo kun. Bertulio malda, kurios re-zultatus visi ypač aiškiai jaučiame ir matome... Be-keliaudami mes užsukame į kokį miestą ar mažą miesteliuką, susirandam ten baž-nyčią ir tada mūsų dvasios vadas ten aukoja Šv. Mi-šias, o mes visi jose daly-vaujam.

Pats kun. Eugenijus Ber-tulis S.J. atsiliepdamas į ko-respondento klausimą dėl

sunkios dvasinės padėties Lietuvoje atsakė..."Jaučiu, kad Lietuvai trūksta Kris-taus dvasios. Reikia atsi-minti, kad kiekvienas žmo-gus yra nepaprastai bran-gus, nes už kiekvieną iš mū-sų mirė Kristus, kad mes gyventume amžinai. Svar-biausia išmokti mylėti kiek-vieną sutiktą žmogų ir steng-tis jam padėti. Tik tada ga-lėsime su džiaugsmu pereiti per žemę..."

Peršasi mintis, kad dau-giau reiktų mums rašyti ir kalbėti apie tokią Lietuvą, apie tokius ansamblius, apie panašias organizacijas. Nuo tokių priklausys šviesi Lietuvos ateitis.

Pastoralės ansamblį Cle-velande globoja DM para-pijos choras Ritos Klorie-nės vadovaujamas. Šis kon-certas – tai vienas iš gražių darbų pynės, kur susitinka trys nepailstančios darbinin-kės: Putnamo seselės, Pas-toralės siela N. Jautakienė ir D.M. parapijos choro vado-vė Rita Klorienė.

Paremkime jas gausiu at-silankymu. Neabejoju, išei-sime iš koncerto pakelta dvasia ir su viltim, jog pra-žys vėl Lietuva, kaip Dievo slėnių lelija... PR

Visi maloniai kviečiami dalyvauti koncerte, įėjimas laisvas.

VIDEO ŽURNALAS LIETUVIAI Nr. 1 ir Nr. 2.

Vytauto Petrulio ilgai ruoštas Video Žurnalas LIE-TUVIAI Nr. 1 ir Nr. 2, Peri-jodinis kultūrinis video leidi-nys pasaulio lietuviams, Los Angeles, Calif., 1992 spalio 2 d. paleistas į visuomenę.

Techniškai paruošti žur-nalą talkino Paulius Jasiu-konis. Vaizdai veja vaizdą ir jie prabėga greitai:

Margos Lietuvių dienos Los Angeles, Kalifornijoje. Supažindinimas su pradėtu video žurnalu LIETUVIAI. Seka kalbėtojas Bronys Rai-la. Vėl trumpesni epizodai į Bostoną iš Lietuvos atplau-kiusi jachta, New Yorke pa-minklas pirmam žymiam lietuviui Amerikoje Alek-sandrui Kuršiui. Gegužinė Rytinėje Amerikos dalyje, dainuojant lietuvių vienuo-liams. Dailininkas Bagdo-nas. Arizonos lietuviai pa-gerbia JAV senatorius Mc-Cain ir DeConcini.

Lietuvių tautinės juostos, audiniai. Algirdas Gustaitis gvildena Lietuvos sienų problemas, motyvuodamas VLIKo dokumentu. Lietu-viai skautai Kalifornijoje. Dailininkė Pėterienė. Gam-tininkė Birutė Galdikaitė. Stasys Lozoraitis ir Algir-das Brazauskas. Aleksan-dras Štromas ir Vytautas Landsbergis.

Abiejų juostų demons-travimas trunka dvi valan-das. Abi dalys kainuoja 29 dol. ir 95 centai. Leidėjo adresas: LIETUVIAI, 817 – 2nd Street #105, Santa Monica, CA 90403, USA, telef. 310 587-0711. AG.

VERTINGI ALBUMAI

Gera proga įsigyti me-niško grožio albumą **"Einu per Lietuvą"**. Tai jau tre-čioji lietuvių fofomenininko Juozo Polio kelionė per Tėvų žemę.

Anksčiau išleisti albumai – **"Gimtoji žemė Lietuva"**, **"Atgimstanti Lietuva"**.

Naujame albume jau Lietuva pabudus, gražiausios ir brangiausios jos kraštovaizdžio vietos, svarbūs įvykiai, šventės. Albume rasime ir lietuviškąją Ameriką: lietuvių baž-nyčias, paminklus.

Nepaprastai jautrus ir šil-tas albumo tekstas, kurį parašė šviesios atminties prof. Česlovas Kudaba.

Kiekvieno albumo kaina po #18 dol. Užsakant paštu rei-kia pridėti po \$3.00 persiun-timo išlaidomis.

Pigios Kelionės į Baltijos Kraštus

TAUPLYK LAIKĄ . . . Su vieninteliu tiesioginiu skrydžiu nuo New Yorko Kennedy Airport iki Rigos Latvijoje. American Trans Air yra greičiausias kelias į Baltijos kraštus.

TAUPLYK PINIGUS . . . Palygink ir taupyk su American Trans Air. Todėl kad Jūs nusipelnėt gerą patarnavimą, ir pigiausią kainą!

TAUPLYK NEPATOGUMUS . . . Su American Trans Air patarnavimais į Baltijos kraštus nėra jokio rūpesčio ar suspėsit į sekantį lėktuvą nes čia yra tiesioginis skrydis. NĖRA persėdimų. NĖRA laiko gaišimo. NĖRA bėdų!

Riga, Latvija	Skrydžio kaina
Spalio 1 iki spalio 31	US \$405
Lapkričio 1 iki gruodžio 31	US \$340

Ar Jūs skrendat darbo reikalais, ar pasimatyti su artimaisiais. Jūs norit ten nukeliauti ko greičiau. Nenorit persėsti, ar išleisti daug pinigų. American Trans Air's Tiesioginė Kelionė iš New Yorko iki Baltijos kraštų yra patogų, pigi ir paprasta. Argi ne taip Jūs visada ir norėjot keliauti? Paskambinkit American Trans Air arba savo Kelionių Agentui šlandien!

AMERICAN TRANS AIR

Užtikrinti keliones skambinkite 1-800-382-5892
arba savo kelionių agentui.

\$
340
nuo

Kelionė į vieną pusę
perkant ten ir atgal

Kelionė į vieno pusę perkant ten ir atgal. Bilietus reikia įsigyti mažiausiai 21 dieną prieš išskrendant. Lėktuvai kursuoja tik savaitės dienomis, ne savaitgaliais. \$16 išvykimo mokestis. Muitas ir imigracijos mokesčiai į kainą neįskaityti. Taip pat, bilietą perkant, reikia sumokėti \$10 opsaugai, \$3 patarnavimams, ir \$1.45 agrikultūrai.

NAUJI DIRVOS PRENUMERATORIAI

Muliolis Rimas – Titusville, FL.
 Jakaitis Bernard – Avonlake, OH.
 Kazica Birutė – Daytona Beach, FL.
 Karvelis Edmundas – Lakewood, OH.
 Kleinas Eug. – Quincy, MA. Užsakė A. Bačiulis
 Linkevičius Veronika – Chicago, IL.
 Karalius Vilija – Topanga, CA.
 Kozel Ina – Oakland, CA.
 Daugvydienė Kristina – E. Lansing, MI.
 Simanoniš Kazys – Vieksniai, Lietuva. Užsakė Jonas Gumbelevičius.
 Karpavičius L. – Miami Beach, FL.
 Deksnys K. – Burlington, Canada.
 Laurušaitis K. – McKellar, Canada.
 Juodžbalienė Edita – Kaunas, Lietuva. Užsakė B. Petrulis, FL.
 Bilėnas Pranas – Pomana, NY. Užsakė Adolfina Musteikis.
 Norkus Jonas – Hamilton, Canada. Užsakė Giedrė Kijauskienė.
 Sankal M. Stella – Cleveland, OH.
 Lancevičius Jadvyga Woodhaven, NY.
 Riautaitė Regina – Kaunas, Lietuva. Užsakė A. Gustaitis, Los Angeles, CA

Biliūnas Ann – Sioux City, IA. Užsakė J. Biliūnas
 Aras Viktoras – Omaha, NE.
 Arlauskas Vytautas – Omaha, NE.
 Stepaitis Laima – Arlington Hts., IL.
 Kumpikas Giedrė PHD – Hollis Hills, NY.
 Giedriai O. & M. – Vilnius, Lietuva.
 Kun. Gauronskas Anūpas – Kaliningrad, Russia. Užsakė Algirdas Gustaitis.
 Savickas Algimantas – Kaliningrad, Russia. Užsakė Algirdas Gustaitis, Los Angeles, CA.
 Šilėnas Rima – Spokane, VA. Užsakė tėvai V. Šilėnai
 Pinigis Ginas – Panevėžys, Lietuva. Užsakė Giedrė Kijauskienė.
 Balsevičienė Aldona – Juodkrantė, Neringa. Užsakė L. Rėzaitė, Holop
 Marlic Paul – Mashpee, MA.
 Miess Elizabeth – Parma, OH.
 Jankus Marta – Oak Lawn, OH.
 Vengris V.E. – Washington, D.C.
 Masčinskas Algimantas – Lakewood, OH.
 Čekanavičius Juozas – Chicago, IL.
 Höckenberry Zita – Portland, OR. Užsakė Romas ir Laima Petruliai.

Zubrickas V. – Pompano Beach, FL. Užsakė Romas ir Laima Petruliai.
 Dumbrys Nijolė – Chicago, IL.
 Kubilius Juozas – Belvederis, Lietuva. Užsakė Algirdas Gustaitis.
 Hensley M. Kristina – Lake Dallas, TX. Užsakė tėvai V. & Z. Motiejūnai
 Patlaba Juozas – Baltimore, MD.
 Gamber Colleen – University Park, PA. Užsakė B. Gaidžiūnas.

Štai, kurie padeda išlaikyti lietuvišką laikraštį

A t n a u j i n d a m i prenumeratą ir kitomis progomis Dirvai aukojo:

Raciukaitis P., Baltimore	5.00
Auginas B., Lyndhurst	10.00
Giedraitis K., Livonia	10.00
Petrulis R., Ft. Lauderdale ..	40.00
Fledzinskas V., Camarillo	5.00
Tatarūnas H., Cleveland	5.00
Cenfeldas A., Santa Barbara ..	8.00
Mazulis S., Wildwood	10.00
Sapalas P., Lemont,	10.00
Girdvainis V., Chicago	20.00
Vidžiūnas D., Chicago	15.00
Kartanas J., Omaha	5.00
Kaminskas V., Corona	10.00
Vilkutaitis V., Cleveland ...	20.00
L.B. Cape Cod Apylinkė ...	50.00
Vidūnas J., Auburn	10.00
Blazevičius A., Milford,	10.00
Mamaitis V., Sunny Hills ..	10.00
Zaparrackas A., W. Bloomfd, .	7.00
Jankaitis W., St. Petersburg ..	20.00
Liutkus A., Shaker Hts.,	20.00
Razgaitis P., Seven Hills ...	10.00
Ramasauskas K., Livonia ..	20.00
Macionis R., Southgate	5.00
Vygantas M., Winnetka	20.00
Kinderienė P., Chicago	10.00
Momkus V., Chicago	20.00
Macys G., Cleveland	20.00
Leveckis D. MD Harbor S .	20.00
Sniečkus V., Euclid	10.00

Visiems aukotojams nuoširdžiai dėkojame

TRUMPAI...

* LIETUVOS TAUTININKŲ VEIKLAI PLĖSTI VAJAUS KOMITETĄ SUDARO: pirm. Irena Kriaučeliūnienė, izd. Oskaras Kremeris, sekr. Dana Bazienė ir spaudai Juozas Žygas.

JAUNIMO STOVYKLA "DAINAVA"

ieško ūkvedžio. Pageidaujamas pensininkas su žmona. Dėl darbo, atlyginimo ir gyvenimo sąlygų kreiptis į Jaunimo stovyklos tarybos pirm. Vyt. Petrulį, tel. 313-525-0294 arba laišku 30115 Brookview, Livonia, MI. 48152.

PARENGIMAI

1993 M.

• LAPKRIČIO 13 d. 7 v. v. Dievo Motinos parapijos salėje. Mergaičių vokalinis ansamblis "Pastoralė" iš Kauno. Įėjimas nemokamas.

• LAPKRIČIO 14 d. Šv. Jurgio parapijos rudens Festivalis 11:30 – 3:30 v.v.

• LAPKRIČIO 20 d. LKVS-gos "RAMOVĖ" Clevelando skyrius rengia Lietuvos Kariuomenės Šventės minėjimą Lietuvių Namuose – Clevelande.

• GRUODŽIO 24 d. Bendros Kūčios. Šv. Jurgio parapijos salėje 9:30 v.v.

1994 M.

• KOVO 26 d. 7 v.v. Šv. Kazimiero lit. mokyklos choro Pavasarinis koncertas, Dievo Motinos salėje.

• BALANDŽIO 17d. 4 v. p.p. Jungtinio choro Toronto "Volungės" ir "Dievo Motinos" Religinis koncertas, D.M. parapijos šventovėje.

Istorinis popiežiaus vizitas Lietuvoje!

Aukštos kokybės, dviejų su puse valandų ilgumo spalvotą vaizdajuostę (VHS) dabar galite užsisakyti pas International Historic Films, Inc., skambinant tel. 312-927-2900, arba raštu į 3533 S. Archer Ave., Chicago, IL 60609. Kaina tik \$19.95 ir \$4.50 už persiuntimą. Mes priimame čekius ir Visa / Mastercard kredito korteles.

Sav. Petras Bernotas.

Patarnavimas Jūsų elegantiškam stiliui...

Normandy Party Center

Leiskite mūsų kulinarijos specialistams sukurti puikų vestuvinį balių ar kitokios paskirties vaišes

585-5850

Skambinkite nemokamai paragauti mūsų maistą!

30310 Palisades Pkwy.

Wickliffe, OH 44092

Pilnas patarnavimas mūsų salėje arba pristatoma į kitas vietas

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES

available - worldwide

EXPERTS ON TRAVEL TO E. EUROPE

passports • visas
 prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY FOR OVER
 35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

SEPTYNIASDEŠIMT PENKTAS LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS – BALIUS

Įvyks lapkričio 20 d., šeštadienį, 7 val. vakaro, Lietuvių namų auditorijoje.

Programoje: Minėjimo atidarymas – skyriaus pirm. Vytautas Januškis. Kariuomenės šventės proga žodį tars Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos parapijos kleb. kun. G. Kijauskas, S.J.

Balio Augino knygos "METAFORŲ SMUIKAS" pristatymas.

Meninę dalį atliks solistė Virginija Bruožytė-Muliolienė.

Po to vaišės, loterija ir šokiai, grojant PETRŪNO orkestrui.

Įėjimas 20 dol. asmeniui. Vietas rezervuoti ar status sudaryti prašom skambinti skyr. kasininkui Vincui Čečiui telf. 486-9944.

Clevelando ir apylinkės lietuviai maloniai l viečiami minėjime dalyvauti.

Rengia Clevelando ramovėnai

KALĖDINIAI SIUNTINIAI, IR TRANSPAK

Talpintuvai į Lietuvą siunčiami kas savaitę

Skubiems siuntiniams – **AIR CARGO**

TRANSPAK gali pervesti dolerius per 48 valandas.

ŠVENTINIS ŽIEMOS SIUNTINYS:

\$39 – aspirino 250 tbl., multivitaminų 250 tbl., tirpi kava, malta kava, tirpi arbata su citrina, kakava, apelsinų koncentratas, vafliai, aliejus, mėsos konservai – **tik \$39.**

Viskas užsienietiška

55 svarai įvairių aukščiausios kokybės maisto produktų **\$ 98.**

45 svarai įvairaus maisto be mėsos **\$ 75.**

Prie visų maisto siuntinių galite užsakyti didelį kiekį aspirino ir vitaminų.

Rašydami būtinai praneškite savo telefono numerį – atsakymą į savo klausimus gausite tuoj pat.

Siųskite per seniausią persiuntimo į Lietuvą įstaigą

TRANSPAK ROTA DEGUTIENĖ

216 **943-4662**

28262 Chardon Rd. Willoughby Hills, OH 44092

TRANSPAK Chicago tel. 312 436-7772

2638 W. 69th Street CHICAGO, IL 60629

CLEVELANDE ir apylinkėse

DIRVA PADĖKOS SAVAITĖJE ATOSTOGAUS

Dirva šiais metais atostogavo tik vieną savaitę, bet buvome sutarę, kad antrą savaitę atostogaus Padėkos savaitėje. Ir toji savaitė jau čia pat. Taigi primename, kad gruodžio 2 d. savaitėje Dirvos nebus.

SPORTO SAJUNGOS SUVAŽIAVIMAS

Metinis visuotinis Š. Amerikos Lietuvių Fizinio Auklėjimo ir Sporto Sąjungos suvažiavimas įvyks 1993 m. lapkričio 13 d., šeštadienį, Clevelando Lietuvių Namuose, 877 East 185-th St., Cleveland, Ohio. Telefonas (216)-531-2131.

Pradžią: 11:00 val. ryto.

Šalia rutininių einamųjų ŠALFASS-gos reikalų, vienu iš svarbesniųjų darbotvarkės punktų bus sportinis bendradarbiavimas su Lietuva.

CLEVELANDAS ALL- AMERICA MIESTAS

Mero Mike White džiaugsmui Clevelando miestas ir vėl tapo atžymėtas All-America titulu. Paskutinį kartą šis titulas Clevelandui buvo suteiktas 1985 m. Buvo laikas, kada žiniasklaidos juokdariai mūsų miestą smerkė posakiu – "mistake on the lake". Klaida tapo dar kartą atitaisyta. Miestas negaus pinigų su šiuo titulu, bet jo pareigūnai tvirtina, kad tas pakelia miesto orumą ir kar-

tu patraukia į čia verslą bei pramonę. Ger.J.

VETERANŲ LOTERIJA Clevelando Šv. Jurgio

Travelworld, Inc.

One Commerce Park Square • Suite 101
23200 Chagrin Boulevard • Beachwood, OH 44122
Phone (216) 595-9999 Fax (216) 595-9005

KELIONĖMS I LIETUVĄ IR
KITAS PASAULIO ŠALIS

SKAMBINKITĖ
RITAI STAŠKUTEI

595 - 9999

DĖMESIO!

Dar turime pilnus komplektus: Lietuvių Enciklopedijos – 37 t., Enciclopedia Lituanica – 6 t., Vinco Krėvės raštai – 6 t. Taip pat siunčiame į Lietuvą per agentūras, kainą 60-80 ct. už svarą. Teirautis: J. Kapočius, P.O. Box 752, Cotuit, MA 02635, tel. 1-508-428-6991.

Federal Savings Bank

PRAŠAU APLANKYTI MŪSŲ BANKĄ

HOME FEDERAL didžiuojasi būdama dalis jūsų apylinkės

Nuo 1911, HOME FEDERAL padėjo tokioms šeimoms kaip jūsų gauti geromis sąlygomis paskolas ir patarnavimus finansinėse operacijose.

HOME FEDERAL siūlo šiuos patarnavimus:

- Aukštas palūkanas už santaupas
- Čekių santaupas
- Namų paskolas
- Paskolos namų remontams
- ir kitas paskolas labai palankiomis sąlygomis.

HOME Federal Savings Bank

798 East 185th Street, Cleveland, Ohio

Darbo valandos:

Pirmadienio – ketvirtadienio	9:00 – 4:00
Penktadienį	9:00 – 6:00
Šeštadienį	9:00 – 2:00

Telefonas 529-3059

Rose Marie Balogh, Branch Manager

FDIC INSURED

EQUAL HOUSING LENDER

parapijos Katalikų karo veteranų 613-tas postas lapkričio mėnesį rengia loteriją. Laimėjimai teks tiems, kurių bilietų numeriai atitiks Ohio loterijos dienos lai-

mingajam numeriui. Bilieto kaina \$3.00. Jie gaunami klebonijoje arba pas posto narius. Ger.J.

LITUANICA COMMERCE & CARGO INC.

Siunčia siuntinius į Lietuvą be maito mokesčio adresatams į namus pigiausiomis kainomis. Siuntiniai bus priimami Lietuvių Namuose – 877 E. 185 St.

Pirmadienį lapkričio 15 d. . nuo 9v. iki 1v.p.p.

kainos laivu – iki 100sv. – 67¢-1 sv. minimum \$20

virš 100 sv. – 57¢-1 sv.

Organizacijoms virš 100 sv. – tik 47¢- sv.

Siuntinių kainos oro linija – iki 40 sv. – \$2.65 -1sv. min. \$30
virš 40 sv. – \$2.45 -1sv.

Amerikietiško maisto siuntinys 42 sv. tik \$69.

P pinigai persiūčiami doleriais.

LITHUANICA C & C INC. 6607 S. PULASKI RD. CHICAGO ILL 60629

Tel. 1-312-585-8700, Fax 1-312-585-8922

Prezidentas Gediminas Zaremba

SUTEIKITE DŽIAUGSMO
GIMINĖMS LIETUVOJE

☒ AIR CARGO

☒ SIUNTINIAI LAIVU

☒ DOLERIŲ PERSIUNTIMAS

SIUNTINIAI PRISTATOMI BE MUITŲ

atlanta IE, Inc.

2719 West 71st Street, Chicago, IL, 60629
tel. (312) 434-2121 ; 1-800-775-SEND

MŪSŲ ATSTOVAS CLEVELANDE:

639 East 185th Str., Cleveland, OH, 44119

Telefonas: (216) 481-0011

DARBO LAIKAS:

Antr.- Penkt. 9-5 ; Šeštad. 9-2

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.,
William J. Jakubs Jr.,
Keneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street, Cleveland, Ohio 44119
Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia, erdvi, vėsina, teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje. Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street • Cleveland, OH 44119
481-6677

DARBO VALANDOS

antradienį, trečiadienį ir ketvirtadienį * 9:00 vr – 4:00 pp *
penktadienį * 9:00 vr – 6:00 pp * šeštadienį * 9:00 vr – 12:00 pp *
sekmadienį parapijoje * 11:00 vr – 12:00 pp *
* Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000 *

MATAS REALTORS

NORMLS

Broker RITA MATAS – G.R.I. – state certified
real estate appraiser

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH, 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS – teisinis patarėjas

DIRVA

A.A. SAVANORIS – KURĖJAS PETRAS STEIKŪNAS

Lietuvos kariuomenės savanoris kūrėjas, diplomuotas elektros inžinierius Petras Steikūnas mirė 1993 m. rugsėjo mėn. 23 d. Chicagoje, sulaukęs 93 metų amžiaus.

A.A. Petras Steikūnas gimė 1900 m. liepos 3 d. Ukmergės apskr. Nerupyje, netoli Žemaitkiemio, skaitlingoje Jono ir Marijonos stambių ūkininkų šeimoje.

1919 m. Petras išėjo savanorių. Kariuomenėje išbuvo kelis metus. Baigęs pirmąją Karo mokyklos laidą, gavo jaunesniojo leitenanto laipsnį.

1922 m., tik ką įsisteigus korporacijai Neo-Lithuania tuometiniame Lietuvos universitete Kaune, Petras buvo vienas iš 28 savanorių kūrėjų, įstojusių į korporaciją ir išliko aktyviu jos na-

riu iki mirties.

1929 m. Petras baigė universitetą gaudamas diplomuoto elektros inžinieriaus vardą ir teises.

1933 m. Petras Steikūnas kartu su Kaziu Matulevičium ir Jonu Kalnėnu įsteigė artelę Vaga. Toje artelėje, jai išaugus, dirbo apie 200 tarnautojų. Dauguma Vagos dalininkų buvo savanoriai kūrėjai. Su brolių architektu Antanu vėliau pastatė kiną Romuva Kaune, Laisvės al. ir jį administravo.

1940 m., sovietams okupavus Lietuvą, Petras buvo suimtas, bet 1941 m. kilus karui iš kalėjimo išsivadavo.

1944 m. Petras pasitraukė į Vokietiją. Gyveno Merbecko stovykloje anglų zonoje ir ten, įsteigus lietuvišką gimnaziją, jis įsijungė į mokytojų būrį, dėstydamas fiziką.

1949 m. atvykęs į Ameriką Petras apsigyveno East Chicagoje, dirbo Inland steel inžinierium elektriku. Išėjęs į pensiją, apsigyveno Chicagoj Marquette Parke.

1993 m. rugsėjo mėn. 26 d. 3 val. po pietų Petkaus koplyčioje Marquette Parke įvyko su velioniu atsisveikinimas. Jį pravedė Vaclovas Mažeika, kartu atsisveikindamas ir korporacijos Neo-Lithuania vyr. valdybos vardu. Jonas Jurkūnas, kalbėjęs korporantų vardu, pateikė velionio ilgo ir prasmingo gyvenimo trumpą apybraižą, pažymėdamas, kad savo pareigingumu korporacijoje, jis buvo pavyzdys visiems korporantams. Antanas Juodvalkis, kalbėdamas Inland Steel lietuvių bendradarbių vardu, pabrėžė jo ir brolio įnašą East Chicagos lietuviškam gyvenime. Kęstutis Pocius, tardamas atsisveikinimo žodį giminių vardu, dėkojo velioniui už gražų ir patrauklų pavyzdį – meilę Lietuvai.

Rugsėjo 27 d. iš koplyčios šviesios atminties Petras Steikūnas buvo palydėtas į Marquette Parko parapijos bažnyčią, kur kan. Antanas Zakarauskas atlaikė šv. Mišias ir pasakė pamokslą, įvertindamas velionio kaip savanorio kūrėjo nuopelnus lietuviams ir Lietuvai. Po pamaldų daugelio giminių ir draugų velionis buvo palydėtas į šv. Kazimiero kapines.

Gražiai, daugelio korporacijos Neo-Lithuania vyresniųjų draugų palydėtas, Petras Steikūnas užbaigė savo žemiškąją kelionę. Tikime kad Aukščiausias priims Petrą į savo sodus, nes jis meilę Lietuvai ir lietuviui įrodė ne žodžiais bet darbais.

Jonas Jurkūnas

LIETUVOS TAUTININKŲ VEIKLAI PLĖSTI VAJAUS KOMITETO ATSIŠAUKIMAS

Nepriklausomybę atgavusioje Lietuvoje, daugiausiai nukentėjusi buvusi Lietuvos Tautininkų Sąjunga, drąsiai įsirikiojo į atsikursių politinių partijų eiles. Jai vadovauja kilnių idėjų, tvirto įsitikinimo į geresnį, saugesnį gyvenimą, tik visiems kartu dirbant, sukurti naująją Lietuvą, Sąjungos pirmininkas Rimantas Smetona. Su rinkimų programoje paskelbtu šūkiu: "Tvarka, teisingumas, tautiškumas" Lietuvos tautininkai su viltimi ir tikėjimu siekia pilno šūkio išsipildymo. Gyvenimas rodo, kad veikti reikia nedelsiant. Šiandien jų pasiryžimo pagrindinis variklis yra finansai.

Todėl mes kreipiamės į dosnius, gerų norų aukotojus bet kokio dydžio auka prisidėti prie Lietuvos tautininkų veiklos plėtimosi, kad kun. Juozo Vaišnio žodžiais tariant: "Savo gyvenimo vakarą paliktumėm gražesnį, negu radome rytą, į jį ateidami".

Čekius prašome rašyti "National Lith. soc. of America" vardu ir siųsti komiteto išdininkui Oskarui Kremeriui adresu: 1005 Sherwood Dr., La Grange, IL 60525. Telef. 708-354-7374.

Vajaus komitetas

Mylimam Vyru, Tėveliui, Broliui, Svainiui,
Tauriam Tėvynės Sūnui,

A.A. KAZIMIERUI SMILGEVIČIUI

Užbaigus žemiškąją kelionę, Kanadoje, ir sugrįžus į Amžiną Tėvynę, giliame skausme ir liūdėsyje likusius Jo Mylimuosius: žmoną DANUTĘ-PETRONYTĘ-SMILGEVIČIENĘ; sūnus: EDGARDĄ, RAIMUNDĄ su šeimomis; sesutes – ONĄ ŽOLYNIENĘ su vyru KOSTU, ELENA, KRISTINĄ ir JANINĄ, jų šeimas ir artimuosius nuoširdžiai užjaučiame ir drauge išgyvename šį skaudų NETEKIMĄ.

O Tau, Brangus Tėvynės Sūnau, Kazimierai, tebūnie amžinoji ramybė, Amžinosios Tėvynės Namuose!

Vytautas ir Stella Abraičiai
Jonas ir Juozė Daugėlai
Stasys ir Ona Daržinskiai
Pranas Damijonaitis
Jurgis ir Veronika Janušaičiai
Jonas ir Irena Kapčiai
Gediminas ir Vladė Lapėnai
Natalija Subačienė
Antanas ir Valė Skriduliai
Antanas ir Irena Sprindžiai
Stasys ir Marija Šarauskai
Aigirdas ir Danutė Šilbajoriai

Daytona Beach, Florida

A. A.

Dailininkui

ČESLOVUI JANUŠUI

mirus, jo anūkams STASIUI, ANDRIUI, JONUI, SIMUI ir jų tėvams bei artimiesiems reiškiu giliausią užuojautą

Martynas Račys

Toronto Ontario

A. A.

JUZEI JAKUBAUSKIENEI

iškeliavus į amžiną karalystę, jos dukterį EGLĘ (mūsų jaunystės artimą draugę) ir JONĄ VILUČIUS giliai užjausdami liūdime drauge

Valius ir Elena Bergai
Henrikas ir Teresė Bergai

Broliui

A.A.

SALIAMONUI STANKAIČIUI

Lietuvoje mirus, jo žmoną DALIĄ, daktarus JONĄ ir ALFONSA STANKAIČIUS, taip pat brolių ir seserį Lietuvoje, bei kitus gimines nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime.

Ohio Lietuvių Gydytojų
Draugija

Mirus broliui inžinieriui

SALIAMONUI

Lietuvoje, DR. JONĄ ir DR. ALFONSA STANKAIČIUS su šeimomis, nuoširdžiai užjaučiam ir jų dideliame skausme.

Bronė Jacikevičienė ir
sūnus Linas su šeima

A. A.

JUZEI JAKUBAUSKIENEI

mirus, dukteriai EGLEI ir žentui JONUI VILUČIAMS bei anūkui ANDRIUI, reiškiamo nuoširdžią užuojautą

Vytautas Janulaitis

Oak Lawn